

مذاکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی روز پنجشنبه (۱۱) خردادماه ۲۰۳۷ شاهنشاهی

- فهرست مطالب :
- ۱ - قرائت اسامی غائبین جلسه قبل .
  - ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان: جعفر قاسم زاده - محمد اسحق کاهکش .
  - ۳ - طرح گزارش شور اول قانون انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی .
  - ۴ - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای علی اصغر مظهري .
  - ۵ - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای مهدی آستانه‌ای .
  - ۶ - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقایان علی نظمی و توتونچی افشار .
  - ۷ - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای مرتضی مشیر .
  - ۸ - اعلام وصول و لایحه از مجلس سنا .
  - ۹ - تعیین موقع جلسه آینده - پایان جلسه .

جلسه ساعت نه صبح بریاست آقای عبدالله ریاضی تشکیل شد

- ۱ - قرائت اسامی غائبین جلسه قبل .
رئیس - اسامی غائبین جلسه قبل قرائت میشود .
(بشرح زیر خوانده شد)
- غائبین با اجازه - آقایان : آموزگار - اخباری - اسحق کاهکش - اسحق نژاد - اسکونی - دکتر اعتمادی - افتخار - جهان‌شاه افشار - سیف‌الله افشار - الداغی - بارکزی - بهار - پزشکپور - پزشکی - تربتی - تژده - توتونچیان - تولائی زاده - جوکار - حجتی - حیدری - خزیمه - خسروی - خلیل زاده - خورشید - دانشمند - ذوالفقاری - راشدی - دکتر رحمانی - دکتر رشید یاسمی - رضوانی - سعادت‌قدس‌نیا - سید کلال - شادلو - شریعت - شهرستانی - شهابی - شهبازی - صبوری - صدیقی زاده - دکتر ضیائی - طرفی - دکتر عادل - دکتر عاملی - دکتر تهران - دکتر فرزانه امیری .
- فرمان - دکتر فروزین - قدمی - قرائی - قراچورلو - قوامی - کاسمی - کاشفی - کبیری - کسرائی - کمیلی زاده - کیوان - لیقوانی - متولی - دکتر محمدی کوشکی - محمودیان - معتضدی - معینی چاغروند - میرزالی - میرلشاری - محمد نوری - مجتبی نوری - نوری اسفندیاری - وزیر - یاسینی .
بانوان : افشارجعفری - اسدی - سلیمی .
- ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان: جعفر قاسم زاده - محمد اسحق کاهکش .
رئیس - نطق‌های قبل از دستور را شروع میکنیم آقای قاسم زاده تشریف بیاورید .
جعفر قاسم زاده - جناب آقای رئیس همکاران گرامی در چندماه اخیر آزادی فضای رستاخیزتخیلاتی در بعضی بوجود آورد که با هرج و مرج و ایجادناامنی توأم گردید

و برای ملت ایران و بعد از ۱۶ سال انقلاب شاه و ملت باور کردنی نبود البته استعمار در شرایطی که کشور با هر روز به پیشرفتهائی نائل می آید از جهت های مختلفی دست از استین بیرون می آورد و می خواهد از بکارگرفتن و پیاده کردن نقشه های خود منفعی که در نظر دارد تأمین کند اما باید بداند که در این کشور ۱۶ سال است انقلاب شده و این انقلاب را شاه و ملت صحنه گذاشته اند و تاپای جان به اجرای تمام و کمال آن ایستاده اند اعلامیه اخیر دولت جناب دکتر آموزگار برای جلوگیری از تکرار اینگونه حوادث مورد تأیید همه مجلسیان است (صحیح است).

از مصاحبه شاهنشاه در سفر اخیر خراسان و بیانات معظم به در جوار مرقد مطهر حضرت یاسن الاثم که در تأیید معانی عالی دین اسلام که بمصدق آیه کریمه و لایتنها و لاجزون و انتم الاعنون دین اسلام را دین مبین و والای ادیان دانست (صحیح است) و نیز از مصاحبه شاهنشاه در شب قبل که از رسانه های گروهی پخش شد سخنان مؤثر و مهیج بود که نمیتوان انکار کرد همه میهن پرستان ایران را به تحیر واداشت باید عرض کنم شاهنشاه ملت ایران یکصد امیکوید مادل به کسی جزیه تو آسان ندیم (احسن است) این انقلاب بدون خون ریزی تمام قشر وسیع مملکت را فراگرفته و در جهت منافع ملت ایران موقعیت های عظیمی بدست آورده که مورد تحسین همه جهانیان است اگر حوسودان در جهت پیشرفت انقلاب و تحقق یافتن رمان ملت مانعی بوجود می آورند بخوبی شناخته شده اند و بکارگرفتن هر نوع وسائلی که تعیبه نمایند با شکست روبرو خواهند شد - ملت ایران خصوصاً آنها که سنی از آنان گذشته وقایع شوم شهریور را دیده اند که چگونه زحمات چندین ساله اعلیحضرت رضاشاه کبیر بنیان گذار ایران نورا دچار وقفه و خشی نمودند. این بزرگترین آزمایش برای ملت ایران بوده است ایران در تحت رهبری شاهنشاه مدیر خود تا سرحد تمدن بزرگ به پیش خواهد رفت و برای رساندن این قافله به قله تمدن باید قوی و مجهز و مقتدر باشد زیرا بدن ضعیف را میکرب زود تحت تأثیر قرار میدهد مملکت را هم باید همینطور حساب کرد مملکتی که به وسعت تمام اروپای غربی توسعه دارد و با تحولات خلق الساعه ای که هر روز درین دوره از زمان بوجود می آید ضعیف ماندن معنی ندارد و باید به مصداق آیه کریمه و اعدو مستطعم به اسلحه روز و مدرن زمان برای دفاع از مملکت مجهز و مهیا باشیم شاهنشاه ایران بارها چه در ایران و چه در خارج

فرموده اند ایران با تمام همسایگان خود و همه ملت جهان دوست و دوستی متقابل دارد و طمع ارضی به هیچ کشوری نداشته و بهیچ کشوری هم اجازه طمع به منافع ملت ایران نخواهد داد (صحیح است) اگر حوادثی در داخل مملکت ما ناخود آگاه رخ دهد مربوط است به خودمان و بگفته خواجه انصاری کاسنی تسلیخ است از بوستان نیست ولی محرکین در هر موقعیتی که باشند باید به موقعیت زمانی و مکانی ایران بیشتر اندیشه نمایند از خداوند بزرگ سلامت و سعادت و موفقیت شاهنشاه و ملت عزیز ایران را مسئلت می نمایم.

مطلبی که مربوط است به حوزه انتخابیه و ارتباط با تمام ملت ایران دارد مسئله راه مظمئن قزوین به کلاچای است که فاصله ای در حدود ۱۰۰ کیلومتر و میتوان اتوبان قزوین را به همین استاندارد به ساحل دریای مازندران رسانید مخصوصاً شهسوار رامسر و رودسر و جمخاله و جاف و لاهیجان که همیشه مورد استفاده توریست قرار میگردد ملاحظه فرمائید همین رامسر امروز در دنیا معروف ترین نقطه ایران بعد از مشهد شیراز و اصفهان است.

در این جا کنفرانسهای عدیده و مسافرت های بسیاری صورت میگردد و برای آب معدنی و آب دریا واردوی بزرگ و صدها منافع دیگر نهفته است که داشتن یک راه مظمئن بتواند یک ساعت و نیم قزوین تا کلاچای را مرتبط سازد اگر دولت در حال حاضر اعتباری تأمین نکرده هستند پیمانکاران از داخل و خارج که با ساختن راه و گرفتن عوارض بمدت چند سال هزینه را بسته لک نمایند.

عرض دیگر اینجانب موضوع استرداد جرائم مرکبات است که شرکتهای تعاونی از فروشندگان مرکبات گیلان شرقی بدون مجوز قانونی کسر کرده اند و هر روز مورد مطالبه میباشد تا جائیکه انجمن شهرستان رودسر نیز در جلسه رسمی این جرایم را غیر عادلانه و غیر قانونی شمرده و در روزنامه بازار گیلان بچاپ رسیده که عیناً تقدیم مقام ریاست بینمایم و از جناب آقای رامبد که در جریان امر قرار دارند تقاضای احقاق حق نسبت به باغداران مرکبات را دارم همچنین از دولت جناب آقای دکتر آموزگار میخواهم که قیمت برنج شمال را از هم اکنون تعیین فرمایند و دستور تهیه وسایل خرید تعاونیها و تأمین اعتبار را اعلام فرمایند تا درازد یاد تولید اثر مثبتی داشته باشد باتشکر از استماع عرایض مخلص (احسن است).

رئیس - آقای اسحق کاهکش تشریف بیاورید.

محمد اسحق کاهکش - بنام خدا و بنام نامی شاهنشاه

آریامهر ، جناب آقای رئیس - همکاران محترم ، نخست سپاس بیکران مردم شهرستان مسجد سلیمان را به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر رهبر خردمند ملت ایران که فرد فرد ملت در پرتو رهبریهای آن شهیدار عظیم الشان از ثبات و امنیت کامل برخوردار بوده و بسوی ترقی و رسیدن به تمدن بزرگ پیش می روند تقدیم میدارم (احسن است) .

مردم مسجد سلیمان که از سربازان راستین انقلاب شاه وملت هستند ضمن ابراز تفر و انزجار از رفتار غیر انسانی و آشوب طلبانه گروهی مزدور و دست نشانده عوامل خارجی و بیگانه پرست از دولت جناب آقای دکتر آموزگار نخست وزیر محبوب و دبیر کل حزب رستاخیز ملت ایران که با صدور اعلامیه ای تصمیم دولت را مبنی بر مجازات آشوبگران برابر قانون اعلام کرده اند تقاضا دارند که با شدت هر چه بیشتر با دشمنان این آب و خاک و بیگانه پرستان مقابله کند .

مردم مسجد سلیمان یکپارچه و هم آهنگ و یکصدا با سایر هموطنان خود برای سرکوبی اخلال گران و بلوا کنندگان با پشتیبانی از دولت در فرونشاندن آشوب و بی نظمی و سرکوبی دشمنان این سرزمین آماده همه گونه جانبازی و فداکاری هستند (احسن است) .

اینک مشکلات حوزه انتخابیه ام را باستحضار میرساند در مورد مشکلات اساسی مردم شهرستان مسجد سلیمان که در جلسات متعددی در مجلس شورای ملی از طریق نطقهای پی در پی و مکاتبه و مذاکره با دولت در تاریخ ۳۰/۳/۲۶ طی گزارش شرفرضی به پیشگاه شاهنشاه آریامهر تقدیم نمودم که بلافاصله او امر شاهنشاه در باره رفع مشکلات مردم شهرستان مسجد سلیمان شرف صدور یافت که بر همین اساس ۱- راه ارتباطی مسجد سلیمان که پس از چهار سال شروع عملیات راه سازی به بوته فراموشی سپرده شده بود شروع گردید که هم اکنون مشغول درست کردن راه مذکور میباشد که در اینجا جای دارد از آقای دکتر صالحی وزیر محترم راه و ترابری سپاسگزاری گردد .

۲- موضوع آب آشامیدنی مردم مسجد سلیمان که از سالهای متوالی و متامدی مردم شهر در بی آبی محض بسر میبردند که در تاریخ ۲۹ فروردین ماه جاری به هیاتی مأموریت داده شده تا از نزدیک موضوع بی آبی مردم شهر مسجد سلیمان بررسی و برای رفع مشکل تصمیم قطعی گرفته شود در این مورد چون فصل گرما هم اکنون شروع

گردیده است دعای بذل توجه و صدور دستور فوری را دارم .
۳- در مورد سند مالکیت برای صاحبان مستغلات و آزاد شدن زمینهای مازاد با احتیاجات صنعت نفت در مسجد سلیمان که نقشه جامع شهر مدت یکسال است تهیه گردیده و موافقت شرکت ملی نفت نیز جلب گردیده است استعفا میشود دستور فرمائید تا هرچه زودتر این جریان که قسمت مهم آن انجام گردیده عملی گردد تا مردم از بلا تکلیفی نجات پیدا کنند .

۴- تلفن خود کار شهر مسجد سلیمان که مدت ۸ ماه از پایان کار ساختمانی و کابل کشی آن به طور کلی میگذرد ولی هنوز قابل استفاده مردم نمی باشد که این خود مشکلی شده برای کسانی که بخواهند با خارج از مسجد سلیمان ارتباط مستقیم برقرار کنند .

۵- تنها بیمارستان شیر و خورشید سرخ که خوابگویی بیماران مسجد سلیمان نمیشد که استعفا گردیده بود تا در این مورد نیز اقدام لازم مبذول گردد .

۶- مسئله کاخ جوانان را نیز از طریق جناب آقای دکتر خطیبی مدیر عامل محترم شیر و خورشید سرخ ایران تحت مطالعه بود که عملیات ساختمانی آن نیز تا کنون شروع نگردیده .

۷- همانطوریکه استحضار دارید از محل اعتباریکه از طرف دولت برای عمران روستاها در اختیار نمایندگان مجلس شورای ملی قرار گرفته تا کنون برای اینجانب باعث سرفرازی است که با مشارکت مردم شاهدوست و وطن پرست روستائی توانستم بیش از دو بیست پروژه مفید مؤثر از قبیل راه و مدرسه بهداشتی کردن چشمه و حمام بر طرف نمودن مشکلات روستاها به اتمام رسیده و تصدیق خواهید فرمود که با این اعتبارات خیلی از مشکلات مردم روستاها بر طرف گردیده ولی بطور کلی جوابگویی تمام نیازمندیهای آنان را نمی نماید که برای مثال فقط یک مورد را بعرض میرساند .

اگر برای احداث جاده ۸ کیلومتری روستای سلیران تا کریم آباد که کوهستانی و بیشتر گچی است مبلغ ششصد هزار ریال مخارج راه سازی آن میگردد برای شن ریزی یا پل وسد که جهت نگهداری راه مذکور بایستی مبلغ قابل ملاحظه ای خرج شود که با توجه به تعداد پروژه های انجام شده و میزان اعتباریکه در اختیار اینجانب بود میسر نگردید که راه روستائی بطور کامل آماده بهره برداری شود زیرا در حالیکه بیش از سیصد کیلومتر راه روستائی ساخته شده تا مدرسه روستا ساخته شود و آموزگار

سر کلاس مشغول درس دادن به روستازادگان گردد یا مأمور بهداشت و آمارگر و سایر مأمورین دولت برای نجات آنان به محل بروند و از نزدیک به دیگر مشکلات آنان رسیدگی کنند و یا چشمه آب آشامیدنی را بهداشتی بنمایند و حمام روستا درست کنیم برای محکم کاریهای دیگر بولی باقی نخواهد ماند.

۸ - موضوع ساکنین پشت سد رضاشاه کبیر که در روستاهای دشتگل و شلا و سایر روستاهای حوزه شهرستان مسجد سلیمان بودند و زمینهای آنان را آمارگیری دقیق در مرحله اول نموده و در مرحله دوم آمارگیری کامل گردیده از طریق سازمان آب و برق بول مختصری به آنها داده شده با توجه باینکه آن روستائیان تنها معاش خود را که زمینهای پشت سد میباشد و زیر آب فرو رفته اند دیگر درآمدی ندارند و پولیکه از این بابت بایستی از طریق سازمان آب و برق به آنها داده شود طبق اظهارات آنها بطور کامل پرداخت نگردیده استدعا میشود مقرر فرمایند تا در این مورد اقدام لازم مبذول گردد.

در خاتمه صورت کارهای انجام شده از محل پولیکه برای عمران روستاها در اختیار اینجانب بود به پیوست تقدیم میگردد.

۳ - طرح گزارش شورای اول لایحه قانون انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی.

رئیس - وارد دستور میشویم گزارش شور اول انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی مطرح است قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

گزارش شور اول از کمیسیون کشور بمجلس شورای ملی کمیسیون کشور در جلسات عدیده بحضور آقای نصر اصفهانی وزیر کشور و آقای علی نگهبان معاون وزارت کشور و آقای هنرمندی معاون وزارت دادگستری لایحه شماره ۱۱۰۵۷۲ مورخ ۲۸/۱۲/۲۸ ۲۵۳۶ دولت راجع به انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی را که در جلسه روز یکشنبه ۲۵۳۶/۱۲/۲۸ تقدیم و بشماره ۹۹۶ چاپ گردیده است مورد رسیدگی قرارداد و با اصلاحاتی تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بشرح زیر تقدیم مجلس شورای ملی میدارد.

گزارش شور اول از کمیسیون دادگستری بمجلس شورای ملی کمیسیون دادگستری در جلسات عدیده با حضور آقای نصر اصفهانی وزیر کشور و آقای علی نگهبان معاون وزارت کشور لایحه انتخابات مجلس سنا و مجلس

شورای ملی را مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه کمیسیون کشور را با اصلاحاتی که در جلسه روز شنبه ۲۵۳۷/۳/۶ به تأیید کمیسیون کشور رسید با استثناء موارد زیر تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

۱ - در فصل اول انجمن نظارت: انجمنی است مرکب از معتمدان ساکن حوزه انتخابیه که عهده دار رأی گیری و خواندن آراء و اعلام نتیجه میباشد.

۲ - در بند ۱۰ ماده ۲۶

و کلاهی پایه یک دادگستری با داشتن پایان نامه دکترای ده سال سابقه و کالت یا قضاوت و وکالت یا داشتن پایان نامه لیسانس و ۲ سال سابقه و کالت یا قضاوت و وکالت.

۳ - قسمت آخر ماده ۳۲

هیئت اجرائی انتخابات، در مراکز هر شهرستان به ریاست فرماندار و عضویت رئیس دادگستری و رئیس آموزش و پرورش، رئیس بهداری - رئیس ثبت احوال و چهار نفر معتمد محل به انتخاب بقیه اعضای هیئت و در مراکز بخشها به ریاست بخشدار و عضویت رئیس دادگاه بخش و مسئولان بهداری، آموزش و پرورش، ثبت احوال و چهار نفر معتمد محل به انتخاب بقیه اعضای هیئت تشکیل میگردد.

۴ - ماده ۳۳ - در غیاب رؤسا یا مسئولان دادگستری و آموزش و پرورش و ثبت احوال و بهداری از جانشین آنان دعوت بعمل میآید و در صورتیکه بهر علت دعوت از افراد مزبور یا جانشین آنان امکان پذیر نباشد رئیس هیئت میتواند از دبیران یا آموزگاران یا رؤسای شوراهای داوری یا رؤسای خانه های انصاف یا و کلاهی دادگستری یا سردفتران یا پزشکان و امثال آنان برای تکمیل اعضای هیئت دعوت بعمل آورد.

۵ - ماده ۴۱ - جلسات هیئت اجرائی انتخابات باید طبق برنامه ای که در اولین جلسه تنظیم میگردد در مدت انتخابات منظمآ تشکیل شود. جلسات فوق العاده در صورت لزوم به تشخیص رئیس هیئت و یا پیشنهاد پنج نفر از اعضای هیئت و یا شورای انتخاباتی استان تشکیل میگردد.

۶ - ماده ۴۳ - هیئت اجرائی انتخابات در اولین جلسه ابتدا از بین خود دو نایب رئیس و دو منشی بارأی جمعی و مخفی و به اکثریت نسبی انتخاب میکند. نواب رئیس به نسبت آراء بدست آمده نایب رئیس اول و دوم خواهند بود و در صورت تساوی آراء در همان جلسه بحکم قرعه

نایب رئیس اول و دوم از بین همان دو نفر تعیین میگردد: ۷ - ماده ۴۶ - جلسات هیئت اجرائی انتخابات با حضور ۱/۳ اعضا رسمیت می یابد و تصمیمات با رأی حداقل ۵ نفر از اعضا اتخاذ میگردد.

۸ - ماده ۴۷ - هیئت اجرائی انتخابات محل نخستین مرجع قبول و رسیدگی به شکایت و اعتراض راجع به انتخابات است.

۹ - ماده ۴۷ - هرگاه شکایت یا اعتراض علیه یک یا چند نفر از اعضا هیئت اجرائی انتخابات باشد باید ظرف یک هفته پس از انتشار اسامی نامزدها به هیئت مزبور اعلام شود هیئت با حضور همان عضو یا اعضا فوراً بموضوع رسیدگی مینماید.

۱۰ - ماده ۴۸ - هیئت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه پس از انتشار آگاهی اعلام اسامی دارندگان رأی ظرف سه روز شکایتها و اعتراضهای رسیده را میپذیرد و حداکثر ظرف هفت روز آنها را مورد رسیدگی قرار میدهد در صورتیکه پس از رسیدگی، شکایت و یا اعتراض وارد تشخیص داده شد و نظر هیئت بر ابطال آراء قرار گرفت اگر برائز ابطال آراء در نتیجه رأی گیری تغییری حاصل نشود رأی هیئت اجرائی مذکور قطعی است در غیر این صورت هیئت بلافاصله نظر خود را همراه با مدارک مربوط بزرای اتخاذ تصمیم نهائی بشورای عالی انتخابات ارسال میدارد. رأی شورای عالی قطعی است.

۱۱ - بند ۳ و ۴ ماده ۸۹

۳ - چهار نفر که در اسر انتخابات صاحب نظر باشند به انتخاب نخست وزیر و تصویب هیئت وزیران.

۴ - معاون دادستان کل یا یکی از دادیاران دیوان عالی کشور بان انتخاب دادستان کل.

۱۲ - ماده ۱۰۳ هر کس بهر صورت در انتخابات بیش از یک مرتبه رأی بدهد و یا باشناسنامه دیگری و یا با بیش از یک شناسنامه برگ انتخاباتی دریافت کند به جزای نقدی ده هزار تا ۵۰ هزار ریال و محرومیت از حق دادن رأی و انتخاب شدن در یک دوره محروم میشود.

۱۳ - در فصل دهم - مقررات عمومی کمیسیون دادگستری پیشنهاد حذف ماده اول این فصل را داده است.

مخبر کمیسیون دادگستری - حسین اسکندری
۴ - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای علی اصغر مظهری.

رئیس - آقای مظهری فرمایشی دارید بفرمایند.

علی اصغر مظهری - سؤالی است از دولت که تقدیم میکنم.

رئیس - سؤال به دولت ابلاغ میشود. کلیات لایحه انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی مطرح است آقای پزشکپور بفرمایند.

پزشکپور - جناب آقای رئیس، همکاران گرامی به نظر من در این سه اجلاس این دوره و شاید در چند دوره اخیر مجلس شورای ملی لایحه ای به این حد از اهمیت و حساسیت به مجلس شورای ملی تقدیم نشده بود زیرا همان طور که خانمها و آقایان آگاهی دارند یکی از مهم ترین و شاید بتوان گفت تنها طریق اعمال حق حاکمیت مردم در تعیین سرنوشت آنها از طریق شرکت در انتخابات، انجام انتخابات و گزینش و برگزیدن نمایندگان برای مجلسین ایران و قومیتهای است، بنابراین، این طریق هرگاه به نحو صحیح و منطبق با اصول و موازین قوانین اساسی مملکت اتخاذ بشود هرگاه این طریق با توجه به فلسفه مشروطیت اتخاذ بشود آنوقت است که مردم خواهند توانست حقوقی را که به موجب قانون اساسی از آن برخوردار هستند اعمال کنند و نمایندگان ملت به مجلسین ایران راه پیدا کنند و هرگاه جز این باشد قوانین و مقرراتی پیش بینی شود که این قوانین و مقررات آشکار یا غیر آشکار مستقیم یا غیر مستقیم معارض با اصول قانون اساسی و در نتیجه اصل حاکمیت ملی باشد. عملاً این مداخله مردم در تعیین سرنوشت خودشان مورد خدشه

قرار میگردد (صحیح است) به همین مناسبت آنها که سالها پیش از این، قانون انتخابات کنونی را که قانون حاکم است بابت برخی از اصلاحاتی که بعداً صورت گرفت تنظیم کردند و تصویب کردند، طرق و تمهیداتی را در نظر گرفتند که با کتابه آن طرق و تمهیدات هرچه

بیشتر تا آن جا که ممکن است حاکمیت ملت در تعیین سرنوشت مملکت مؤثر باشد و مداخله داشته باشد، بنابراین از این دیدگاه که بیان کردم اهمیت و حساسیت این لایحه مشخص میشود و من بسیار متأسف هستم این لایحه با این همه از اهمیت و عظمت به طور غافلگیرانه ای در مجلس شورای ملی مطرح شد، زیرا تا آنجا که من اطلاع داشتم قرار بود که یکشنبه هفته آینده مطرح بشود، گذشته از این که آئین نامه مجلس شورای ملی سواى آن حکم می کند که حالا وارد بحث آن نمیشوم، من در روزنامه ها خواندم که هفته آینده مطرح میشود و اگر برچسب اتفاق من از خوزستان مراجعت نکرده بودم هرگز آگاه نمیشدم که امروز این

لایحه مهم در مجلس ایران مطرح است.

رئیس - دستور جلسه مجلس شورای ملی را روزنامه تعیین می کند یا رئیس مجلس؟

پزشکپور - جناب رئیس دستور مجلس شورای ملی را طبق آئین نامه باید هیئت رئیسه مجلس شورای ملی تعیین کند و لااقل پانزده روز قبل باید اعلام بشود و چنان دستوری اصلاً قابل تغییر نیست ولی متأسفم که سال های متعددی است که باین کیفیت عمل نشده است و اما از این دیدگاه و در این فرصت بسیار تنگ من بررسی های خود را آغاز می کنم و وظایفی را که بنا بر وجودان و قسمی که یاد کرده ایم در برابر مشروطیت ایران و ملت ایران و قانون اساسی ایران داریم ایفای کنیم و امیدوارم که همه خانم ها و آقایان گرامی به این وظیفه مهم نظر دقیق معطوف خواهند داشت. نظر همکاران گرامی را به مهم ترین بخش از قانون اساسی ایران جلب می کنم. همان طور که میدانید در واقع جنبش مشروطیت ایران و وضع قانون اساسی ایران دو مرحله داشت، یکی اصول قانون اساسی و دیگری که از اهمیت بیشتری برخوردار است متمم قانون اساسی است، در متمم قانون اساسی است که حقوق ملت ایران، مسئله تفکیک قوای سه گانه، نحوه اعمال حق حاکمیت ملت ایران پیش بینی شده است، در آن جا که زیر فصل قوای مملکت سخن گفته میشود. اصل ۲۶ قانون اساسی می گوید: «قوای مملکت ناشی از ملت است طبقه استعمال آن قوا را قانون اساسی معین می کند» بنابراین با توجه به اصل ۲۶ متمم قانون اساسی، خانم ها و آقایان، تمامی قوای سه گانه مملکت، موجودیش، طرز کارش، نحوه ایفای وظیفه اش ناشی از اراده ملت ایران است و باید چنین باشد. خوب، این حق حاکمیت ملی چگونه اعمال میشود؟ اصل ۲۷ متمم قانون اساسی مشخص کرده است اصل ۲۷ قانون اساسی می گوید: قوای مملکت به سه شعبه تجزیه میشود و آن قوا را توصیف کرده، قوه مقننه، قوه قضائیه، و قوه مجریه در اصل ۲۸ متمم قانون اساسی به عنوان تأکید انصراف ناپذیر ضرورت حفظ اصل تفکیک قوای سه گانه اتکاء شده است زیرا با توجه به قانون اساسی که گفته است قوای مملکت ناشی از ملت است، و در اصل ۲۷ متمم قانون اساسی پیش بینی کردند قوای مملکت به سه شعبه تقسیم میشود اما برای اینکه روزی نرسد که قوه مجریه و من و شما می عضو قوه مقننه این اصل مهم را فراموش کنیم، اصل ۲۸ متمم قانون اساسی بطور مؤکد تأکید می کند که قوای ثلاثه مزبور همیشه از یکدیگر ممتاز و منفصل خواهد بود. یعنی هرگز نباید بهیچ وجه و بهیچ عنوان و با هیچ تمهیدی و با هیچ نوع مقرراتی، هیچ نوع قوانینی و هیچ

نوع طریقه اجرا و تمهیداتی دیگر به نحوی اقدام گیرد که اصل تفکیک قوای سه گانه را منتفی کند یا خدشه ای بر آن وارد سازد (صحیح است - احسنت) خوب، این منظور واضعین قانون اساسی به چه کیفیت انجام میشود؟ ملت که متشاء اتخاذ و اراده قوای سه گانه مملکت است، به چه ترتیب این حق حاکمیت را اعمال می کند و از چه طریق؟ از طریق انتخابات. این تنها طریق است که مردم، ملت ایران حق حاکمیت خود را به موجب اصول قانون اساسی اعمال می کند بر این اساس قانون انتخابات وضع شده است خوب، من پرسش می کنم: آیا اگر یک چنین انتخاباتی بوسیله، نه تنها در زیر نظارت، بلکه مستقیماً بوسیله قوه مجریه انجام بگیرد، این حق حاکمیت ملی اعمال شده است؟ و این تفکیک قوا در نظر گرفته شده است؟ (چند نفر از نمایندگان - خیر، ابدأ) واضعین قانون انتخابات که اکنون حاکم است آمدند پیش بینی کردند در ماده ۱۴ قانون انتخابات همانطور که میدانید تشکیل انجمن نظارت پیش بینی شده است، تشکیل انجمن نظارت از نمایندگان طبقات ششگانه و معتمدین محل که در نتیجه نمایندگان وجوه مردم هر حوزه انتخابیه هستند. اینها انجمن نظارت مرکزی را بر می گزینند، انجمن نظارت مرکزی انجمنهای نظارت فرعی را می گزینند در واقع بایک نظارت مستقیم از طرف مردم، انتخابات هر حوزه انجام میگیرد. من کاری به این مسأله ندارم که با تمام این اوصاف در ادوار مختلف قوه مجریه چه کرد! و با تمام این اوصاف در ادوار مختلف در طی هفتاد و اندی سال مشروطیت ایران، ملت ایران خاطرات تلخ و ناگواری از دخالت های ناروا و نابجای قوه مجریه در امر انتخابات دارد! اما این وجود در این ماده ۱۴ قانون انتخابات حاکم، این مورد پیش بینی شده است آن هیاتی که نظارت کند بر انجام انتخابات مجلس شورای ملی و یا مجلس سنا، آن هیات نمایندگان مردم میباشند و با نظارت نمایندگان مردم انتخابات مجلس سنا یا مجلس شورای ملی انجام می پذیرد. بهمین مناسبت است که در همین قانون چه در مورد انجمن نظارت مرکزی و چه در مورد نظارت انجمن های فرعی تأکید میشود که این انجمن های نظارت با نظارت حاکم محل، متصدی و مأمور انجام و صحت جریان انتخابات آن حوزه خواهد بود. پس قانون انتخابات کنونی که حاکم است چه مرجعی را متصدی و مسئول انجام انتخابات و صحت انجام انتخابات شناخته است؟ انجمن های نظارت را، النهایه تنها بر انتخابات نظارت می کند و آن نظارت هم

بخاطر اینست که اگر تخلفی دید، اگر قصوری از نظر اجرای قوانین دید، اگر دید که مردم دقیقاً به قوانین آگاه نیستند، آنها را ارشاد کند نه اینکه مستقیماً عمل کند. هر چند در بسیاری از این موارد از این ارشاد و نظارت متأسفانه بعنوان مداخله مستقیم قوه مجریه استفاده شده است (محمد پارسا - جناب آقای پزشکپور، بعضی از اعضا انجمن های نظارت هم با غرض ورزیهای خود مشکلاتی برای کسانی که با داشتن رأی حقیقی و طبیعی موفق شده بودند فراهم کردند) (توکلی - من خودم گرفتار این مشکل بودم!) (صحیح است) علی ایحال بعضی از نمایندگان مجلس هم بودند که وظیفه خودشان را انجام ندادند ولی باین دلیل ملت ایران نمی تواند روی مجلس و مشروطیت خط بطلان بکشد.

(سواد کوهی - اینها همه قانون است و قانون هم بر همه چیز حاکم است) قانون حاکم است، و قانون باید منطبق با اصول و موازین قانون اساسی باشد، و قانون انتخابات حاکم قانونی است که بهر حال از نظر این قانون، قوه مجریه مسئول انجام انتخابات و صحت انتخابات نیست. بهر حال بجای انجمن های نظارت کنونی چه می گذارید؟ چرا در ماده ۱۴ همانطور که عرض کردم، این پیش بینی شد؟ برای اینکه اصل تفکیک قوا اعمال شود و رعایت گردد. در این لایحه ای که دولت تقدیم کرده است که متعلق به دورانی است که یکی از اصول بنیادین قانون است، و من حالا عرض خواهم کرد که در سراپای این لایحه موارد بسیار معارض با قانون اساسی می بینیم. چه پیش بینی شده است. هیئت اجرائی انتخابات در این لایحه اینگونه تعریف شده است: «هیاتی است که در زمان انتخابات در مراکز حوزه های انتخابیه و سایر بخش های کشور تشکیل میشود و عهده دار انجام انتخابات و مسئول صحت آن در محدوده مورد عمل خود میباشد». خوب، همکاران محترم خانمها و آقایان، جناب پارسا، این هیات اجرائی چیست؟ لابد مطالعه کرده اید در لایحه چنین آمده است: «... هیات اجرائی انتخابات در مراکز شهرستان به ریاست فرماندار و با عضویت رئیس آموزش و پرورش و رئیس بهداری و بهزیستی، رئیس ثبت احوال و سه نفر معتمد محل با انتخاب بقیه اعضای هیئت و در مراکز بخشها به ریاست بخشدار و عضویت مسئولان بهداری و بهزیستی آموزش و پرورش، ثبت احوال و سه نفر معتمد به انتخاب بقیه اعضا تشکیل میگردد» یعنی قوه مجریه! پس آقایان خیال را راحت کنید، یکباره بجای انجام یک انتخابات بگوئید دولت تعدادی نمایندگان را به

مجلس میفرستد و الا این لایحه انتخابات جز این مفهومی ندارد و این معارض با قانون اساسی است. معارض با اصل ۲۸ متمم قانون اساسی و اصل ۲۷ متمم قانون اساسی است. این لوت کردن مشروطیت ایران است. این در نظر گرفتن خون هائی است که برای مشروطیت ایران ریخته شده است و مجلس ایران نمی تواند و نباید این مسئولیت را بپذیرد مسئله ساده ای نیست. از آن مسائلی است که بهیچ وجه نمیتوان از آن بی تفاوت گذشت، این است هیئت اجرائی! بعد میرسیم بموارد دیگر، داوطلب نمایندگی و نامزد نمایندگی در همین لایحه که تقدیم کرده اید جناب وزیر کشور، شما پیش بینی کرده اید که چه کسانی حائز شرط هستند برای اینکه داوطلب نمایندگی باشند. شما پیش بینی کرده اید چه کسانی به سبب محرومیت های اجتماعی و چه کسانی به سبب مقاماتی که دارند محروم از این هستند که داوطلب بشوند. شرایط را در لایحه مشخص کرده اید. سؤال من این است اگر هر ایرانی در حوزه ای واجد شرایط بود یعنی آن محرومیت های و ممنوعیت ها و محکومیت ها را نداشت و آن مقامات را نداشت، او دیگر میتواند نامزد نمایندگی باشد. این غریبال بعدی و این تصفیه بعدی چیست؟ آنهم در کجا، در آن هیئت اجرائی؟! خانمها و آقایان بمن بفرمائید چه کسی نامزد انتخاباتی اعلام خواهد شد سواى آن نامزد انتخاباتی که دولت بخواهد؟ (آفرین - احسنت) خلاصه اش این است! و این نیست مشروطیت و این نیست قانون اساسی، و این معارض با اصول قانون اساسی است و من صریحاً عرض می کنم، من این را یک نوع اقدام علیه مشروطیت ایران میدانم (صحیح است) اقدام علیه اصول اساسی قانون مملکت میدانم (صحیح است) تعجب میکنم چطور کسانی بخود جرئت دادند این لایحه را به مجلس بیاورند! بعد میرسیم باینکه بموجب بند ۱ از ماده ۱۰ لایحه آراء داوطلبانی که نامزد اعلام نشده اند، قرائت نمی شود. یعنی چه؟ پس کجاست حکومت مردم بر مردم؟ پس کجاست رأی مردم؟ شما حائز شرط قانونی را محروم میکنید از این که نامزد شود، کسی را که نه محرومیت اجتماعی دارد و نه ممنوعیت آن مقامات را دارد محروم میکنید، شما او را مانع میشوید که نامزد باشد، مردم هم میخواهند بکسی که مورد اعتقادشان است رأی بدهند، حضور رأی آنها خوانده نمی شود؟ پس هم حق کسانی سلب شده است که ذی حق هستند که کاندیدا باشند و هم حق رأی دهنده سلب شده است ما نمونه ای داریم همین آقای دکتر رئیسی که این جا نشسته اند ایشان کاندیدا اعلام

نشده بودند خوشبختانه آنقدر موقعیت داشتند در حوزه انتخابیه خودشان که مودم بایشان رأی دادند و حالا این جانمشسته اند چرا امثال دکتر رئیسی اگر رأی آورد نباید به مجلس ایران راه یابد؟ اگر دکتر رئیسی به مجلس ایران نیامده بود باو ظلم شده بود و به هزاران رأی دهنده ای که باو رأی داده بودند ظلم شده بود، و اینها معارض با اصول قانون اساسی، معارض با اصل حاکمیت ملت ایران و معارض با مشروطیت ایران است و معارض با آنچه هست که در قانون اساسی پیش بینی شده است و والسفنا چه وحشتناک است که ما بخواهیم بسادگی این اصول را امروز ندیده بگیریم بایک قوانین عادی، من نماندم چه اطمینانی هست که در فردای نامعلوم بانوعی قوانین عادی دیگر بعضی دیگر از اصول قانون اساسی را نادیده بگیرند. بموجب اصل ۲۱ متمم قانون اساسی که قرائت میکنم «انجمن ها و اجتماعاتی که مولد فتنه دینی و دنیوی و محل بنظم نباشند در تمام مملکت آزاد است . . . . .» برخی مفهوم از رستاخیز را چنین استنباط دارند که جز این است که من استنباط دارم، منکه چنین استنباطی ندارم. رستاخیزی که اصل بنیادیش قانون اساسی است جز این نمی تواند باشد. بهمین دلیل است که در آن آغاز بسیاری را نظیر این بود که این وجوه مشترکی که بدان اشارت برفت، این همبستگی را که ضرورت دارد در جامعه ایرانی وجود داشته باشد بنام حزب بنامیم. زیرا حزب یا پارتی یعنی گوشه ای از اجتماع است. اما نظام شاهنشاهی، در تمامی تاریخ ملت ما، در تمامی پهنه جغرافیائی ما وجود داشته و مورد قبول بوده است بعد هم در جایگاه قانون اساسی بعنوان مشروطه سلطنتی نشسته است.

(صحیح است) قانون اساسی، قانون اساسی مملکت است، این صحیح نیست که ما چنین اندیشه کنیم که فقط عده خاصی بان اعتقاد دارند، پس یک چنان مفهوم و جامعی را آن اصول دارد و بهمین مناسبت است که مادر وضع قوانین باید با توجه به این نکات، با توجه به این مسائل و با توجه به مصلحت اندیشی های کلی مملکت را در یک بحرانیهای احتمالی قرار ندهیم. بهمین مناسبت است که من هیچ دلیلی نمی بینم که یکی از شرایط ما و طلب بودن برای مجلس سنا این باشد که کسی ۳ دوره عضو هیئت اجرائی حزب رستاخیز ملت ایران را دارا باشد، این

صحیح نیست، این ترجیح بلا مرجح برای چیست؟ برای چه ما این مسائل را در قوانین خود بیاوریم؟ قوانینی که باید میلیونها مردم ایران را، میلیونها زنان و مردان ایرانی را زیر پوشش خود بگیرد. این تعارض دارد با این اصل و قابل توجه نیست.

رئیس - آقای پزشکپور وقت شما تمام شد.

پزشکپور - علی ایحال میفرمائید وقت من تمام شد، با اجازه مقام ریاست فقط دو دقیقه یک نکته دیگری را عرض میکنم و آن ماده ۱۱ لایحه است که ناظر بر این است که مصونیت های مندرج در ماده ۱۲ قانون اساسی نسبت به سناتورهایم اعمال میشود، من فعلاً در این مورد بحثی نمی کنم که درست است یا نه، ولی اصل ۱۲ قانون اساسی حصر دارد مصونیت ها فقط ناظر به نمایندگان مجلس شورای ملی است. و فقط با رأی یک مجلس مؤسسان میشود آنرا از بین برد و بایک ماده قانونی نمی توان آن حصر اصل ۱۲ قانون اساسی را از بین برد، چنین بدعتی را نباید گذاشت، زیرا آنوقت این بدعت سبب خواهد شد که بدعت های دیگر هم در آینده گذارده شود، بنابراین خانمها و آقایان من با وجدان بیدار و اعتقاد کامل عرض می کنم که این لایحه را با دلایلی که عرض کردم مغایر با اصول قانون اساسی میدانم و لایحه را مغایر با اصل بنیادی، قانون اساسی ایران میدانم به همین مناسبت من در ستون مخالف رأی اسم نوشتم و به همین دلیل هم به این کیفیت به این لایحه رأی نخواهم داد و من متأسفم اگر همه درها را ببندیم آنوقت پریشی کردند خانم دکتر مصاحب سناتور محترم که چرا، چرا عدم رضایت هاست؟ وقتی همه درها را ببندیم، عدم رضایت ها بوجود می آید و متأسفانه شرایطی بوجود می آید که مردم بطرف طغیانهای سوق داده میشوند. دیگر عرضی ندارم.

رئیس - ولی آقای پزشکپور فعلاً لایحه ای مطرح نیست، شور اول لایحه مطرح است و هر کس نظری داشته باشد به کمیسیون میدهد.

پزشکپور - من اصولاً تقاضای استرداد از طرف دولت وارد آنرا اعلام می کنم.

رئیس - پس شما اصولاً لایحه انتخابات نمی خواهید آقای اخلاق پور بفرمائید.

غلامرضا اخلاق پور - جناب آقای رئیس، خانمها، آقایان:

اولین بار پس از صدور فرمان مشروطیت از طرف مظفردین شاه قاجار در چهاردهم جمادی الثانی ۱۳۲۴ هجری قمری مجلس شورای ملی نظامنامه انتخابات را در دو فصل وطی ۲۲ ماده تصویب و در تاریخ نوزدهم شهر رجب ۱۳۲۴ هجری قمری بصرحه همایونی رسیده است. بموجب ماده نهم نظامنامه موصوف: در هر محلی که انتخابات بعمل می آید انجمنی برای نظارت انتخابات از معاریف طبقات ششگانه انتخاب کنندگان آن محل مرکب از شش نفر در تحت نظارت موقتی حاکم یا نایب الحکومه همان محل تشکیل میشود و ماده بیست و پنجم نظامنامه حاکی است، انتخاب اعضای مجلس شورای ملی در پایتخت و شهرهای بزرگ و متوسط و کوچک بعمل خواهد آمد با حضور حاکم یا نایب الحکومه و در تحت نظارت انجمن مذکور در ماده نهم. بطوریکه خانمها و آقایان ملاحظه میفرمائید در آن تاریخ هنوز قانون اساسی و متمم آن تهیه و بتصویب نرسیده بود و اگر انتخابات مجلس بوسیله انجمن محلی و با حضور حاکم یا نایب الحکومه صورت میگرفته است این عمل مربوط به اوائل حکومت مشروطه بوده و قوه مجریه آن زمان نمیخواسته است که یک باره به قوه مقننه اختیار و استقلال کامل بدهد و تحت این شرایط انتخاب نمایندگان مجلس بوسیله انجمن نظارت و با حضور حاکم و در غیاب او نایب الحکومه انجام میگرفته است ولی بعداً که قانون اساسی در تاریخ ۱۴ ذیقعد ۱۳۲۴ هجری قمری برابر با هشتم دی ماه ۱۲۸۵ شمسی و متمم آن در تاریخ سه شنبه ۹ شعبان ۱۳۲۵ هجری قمری مطابق با ۱۵ مهرماه ۱۳۸۶ شمسی بتصویب میرسد. با توجه باصل بیست و ششم متمم قانون اساسی که میگوید قوای مملکت ناشی از ملت است طریقه استعمال آن قوای قانون اساسی معین مینماید و برطبق اصل بیست و هفتم متمم قانون اساسی که مقرر میدارد. قوای مملکت به سه شعبه تجزیه میشود و بنا بر تأکید اصل بیست و هشتم متمم قانون اساسی قوای ثلاثه بزبور همیشه از یکدیگر ممتاز و منفصل هستند. طرفداران حکومت مشروطه با تکیه بر قانون اساسی و متمم آن فکر میکردند اصل تفکیک قوا بمفهوم واقعی بمرحله اجرا در خواهد آمد ولی باز هم مشاهده میکنیم که وضع همان است که سابقاً معمول بوده و اصل تفکیک قوا بهیچوجه

رعایت نمیگردد بدفعات در مورد قوه قضائیه مملکت که باید از دو قوه دیگر جدا و منفصل باشد بحث و منتظر بودم که از طرف دولت پاسخ داده شود. هنوز که هنوز است دولت باین مطلب اساسی پاسخی نداده و اگر ممکن باشد این بار جناب آقای وزیر دادگستری حاضر بیاسخگوئی شوند متأسفانه قوه مقننه هم که باید با توجه بصراحت اصل بیست و هشتم متمم قانون اساسی کاملاً از دو قوه دیگر یعنی قوه مجریه و قوه قضائیه ممتاز و منفصل باشد آنطوریکه قوانین جاریه کشور حاکی است کاملاً ممتاز و منفصل از قوای دیگر نیست و این حق مسلم مجلس شورای ملی بوده است. که نمایست به دو قوه دیگر اجازه میداد تا در انجام امر انتخابات که از حقوق مسلم مردم است دخالت و سرنوشت ساز باشند اوائل مشروطه هم تصویب آئیننامه داخلی مجلس با قوه مجریه بوده است و از جمله دلایل اثباتی این نظارت و دخالت در امور داخلی مجلس فرمان مجددی است که از طرف مرحوم مظفردین شاه صادر گردید و نظر همکاران ارجمند را به قسمتی از خطابه مشیرالدوله صدراعظم وقت معطوف و مفاد خطابه چنین است از آنجا که ترتیب قوانین انتخابات و سایر فصول نظامنامه این مجلس شورای ملی باید با کمال دقت موافق دستخط فوق الذکر ترتیب شود و البته چنانکه میدانید اتمام این کار مستلزم وقت و فرصت معینی است لهذا برای اینکه اعلیحضرت اقدس همایون شاهنشاهی دلیلی واضح و حجتی کافی در تصمیم رأی مبارک خودشان برای تشکیل و ترتیب مجلس شورای ملی بقاطبه اهالی ایران داده باشند چنین مقرر فرمودند که عجالاً محل موقتی این مجلس محترم ملی تعیین و در آنجا با حضور آقایان علماء و وزراء و اعیان و اشراف و تجار و اصناف صرف شیرینی و شربت شود بدیهی است که اولیای دولت اهتمام بلیغ خواهند نمود که لایحه قواعد انتخابات و نظامنامه مجلس شورای ملی بزودی موافق دستخط همایونی از چهاردهم جمادی الآخر ترتیب و اعضای مجلس سلسلی در تهران جمع و با افتتاح این مجلس محترم مسادرت شود بطوریکه از خطابه مرحوم مشیرالدوله صدراعظم وقت برمیآید تهیه لایحه قواعد انتخابات مجلس شورای ملی و نظامنامه داخلی آن از وظایف دولت اعلام گردیده بود خوشبختانه لااقل در حال حاضر تهیه آئین نامه داخلی مجلس بر اساس اصول هشتم و چهاردهم قانون اساسی با خود مجلس است و ظاهراً دولت در این امر دخالتی ندارد ولی متأسفانه تهیه لایحه قانونی انتخابات اعضای مجلسین و اجراء قانون مربوط و نظارت در حسن اجراء آن

کما کان بمانند اوائل مشروطه بعهدۀ قوه مجریه است و این امر کاملاً مغایر و مباین با اصل بیست و هشتم منضم قانون اساسی است زیرا طبق صراحت اصل مذکور: قوای ثلاثه یعنی قوه مقننه و قوه قضائیه و قوه مجریه همیشه از یکدیگر ممتاز و منفصل خواهد بود و برای اینکه اصل مورد بحث رعایت و بخوبی اجرا گردد لازم است که هیچیک از سه قوه در یکدیگر دخالت نداشته باشند ولی در عمل می بینیم که قوه قضائیه و قوه مجریه در عمل با یکدیگر ادغام شده و قوه قضائیه مملکت بوسیله قوه مجریه اداره میشود و این وزیر دادگستری است که بر طبق قانون اصول تشکیلات در عزل و نصب قضات ایستاده و همچنین انتخاب قضات محاکم دخالت مستقیم و نقش اساسی دارد و با این صورت باز هم باید معتقد باشیم که دستگاه قضائی ما مستقل از دستگاه اجرائی است من که بهیچوجه نمیتوانم این اظهار خلاف واقع را قبول کنم و حالا ممکن است که گفته شود قوه مقننه کاملاً مستقل و تحت تأثیر نفوذ قوه مجریه نیست برای استحضار همکاران ارجمنده به قسمتی از لایحه اشاره میشود تا ملاحظه فرمایند وضع انتخابات و میزان تأثیر قوه مجریه در قوه مقننه تا چه حد است. هیئت اجرائی انتخابات هیئتی است که در زمان انتخابات در مراکز حوزه های انتخابیه و سایر بخش های کشور تشکیل میشود و عهده دار انجام انتخابات و مسؤل صحت آن در محدوده مورد عمل خود میباشد. و طبق ماده ۳۲ هیئت اجرائی انتخابات در مراکز شهرستان بریاست فرماندار و عضویت رئیس آموزش و پرورش، رئیس بهداری، رئیس ثبت احوال و سه نفر معتمد محل با انتخاب بقیه اعضای هیئت و در مراکز بخش ها، بریاست بخشدار و عضویت مسؤلان بهداری، آموزش و پرورش، ثبت احوال و سه نفر معتمد محل به انتخاب بقیه اعضای هیئت تشکیل میگردد. ماده ۳۳ - هیئت اجرائی انتخابات مرکز حوزه انتخابیه بتدریج که پرسش نامه های اعلام داوطلبی را دریافت میکنند آنها را از لحاظ آنکه داوطلبان واجد شرایط مقرر در این قانون میباشد مورد رسیدگی قرارداد و اظهار نظر میکنند. ماده ۳۴ - اگر برای هیئت اجرائی انتخابات مرکز حوزه انتخابیه محرز نشود که حائز اکثریت آراء شرایط قانونی را نداشته و یا در جریان انتخابات از دست داده ضمن درج مراتب در صورت جلسه انتخابات از صدور اعتبار نامه بنام او خودداری میکنند... و بنابه تعریفی که در لایحه بعمل آمده. انجمن نظارت انجمنی است مرکب از معتمدان محلی ساکن حوزه انتخابیه که عهده دار رأی گیری و خواندن آراء و اعلام نتیجه میباشد. بطوریکه

همکاران از مندرجات مواد یاد شده استنباط میفرمایند و در بیشتر موارد هم صراحت دارد رسیدگی به پرسش نامه داوطلبان نمایندگی مجلسین و احراز صلاحیت آنان و موارد دیگر به هیئت اجرائی که چهار نفر آنان جزء قوه مجریه و سه نفر دیگر از معتمدان محلی هستند که تازه انتخاب این سه نفر هم بعهدۀ چهار نفر دیگر واگذار و در واقع باید معتقد بود که این قوه مجریه است که بوضع و صلاحیت داوطلبان رسیدگی و اجازه میدهد که در انتخابات شرکت و یا شرکت نجویند هر چند انجمن نظارت عهده دار این مسؤلیت بود و تحت نظر قوه مجریه انجام وظیفه میکرد لاف اقل اختیاراتی را که فعلاً بعهدۀ هیئت اجرائی انتخابات و شورای انتخاباتی استان گذارده شده سابقاً از وظایف اختصاصی انجمن نظارت بوده که وجود انجمن نظارت که مشغول انجام امر انتخابات و حسن جریان آن بود لاف دلالت داشت که این خود مردم هستند که در امر انتخابات و حسن جریان آن و انتخاب نمایندگان خود مستقیماً دخالت داشتند

توکلی - در صورتیکه صلاحیت داشته باشند.

اخلاق پور - شما که صلاحیت ندارید من هم ندارم.

توکلی - اگر صلاحیت نداشتیم اینجا نبودیم و شما هم الان در آبادان بودید.

اخلاق پور - بهرحال هر دو مانول معظیم! ولی در حال حاضر بموجب لایحه اینکه شور اول آن آغاز گردیده انجمن نظارت عهده دار رأی گیری و خواندن آراء و اعلام نتیجه میباشد و اگر سابقاً دارای اختیاراتی از قبیل اخذ رأی و انتخاب نماینده و صدور اعتبار بودند این اختیارات را نیز از آنان میخواهند سلب کنند مآ که شعار زندگی خود را اصول سه گانه یعنی نظام شاهنشاهی و قانون اساسی و انقلاب شاه و ملت قرار داده ایم فقط اسماً طرفداری و وفاداری خود را اعلام داشته و داریم والا در عمل برخلاف قانون اساسی هم رفتار میکنیم آیا اداره شدن قوه قضائیه مملکت بوسیله وزیر دادگستری مخالف و مباین با اصل تفکیک توانست؟ با اینکه طبق قانون اساسی و بتجویز اصل تفکیک قوا مردم باید بدون دخالت دو قوه دیگر مستقیماً در انتخاب نمایندگان خود دخالت داشته باشند آیا انجام امر انتخابات بوسیله هیئت اجرائی مخالف با قانون اساسی نمیشد شاهنشاه آریامهر که حافظ قانون اساسی میباشد بارها حفظ این میراث گران بها را بر مردم ایران گوشزد فرموده و اگر کسانی هم که بیخواستند بحریم قانون

اساسی تجاوز کنند شاهنشاه دمکرات و آزادمنش بانیروی ایمان و فداکاری زائد از حد تصور اجازه ندادند که باین حریم مقدس تجاوز گردد موقعبه دولت اعلام نمود لایحه انتخابات اعضاء مجلسین تهیه شده و قریباً به مجلسین تقدیم میشود من فکر میکردم دولت باتوجه به اوضاع و احوال و حقوق طبیعی و انکسائی افراد وحقی را که قانون اساسی برای مردم قائل شده است قطعاً لایحه انتخابات بر اساس قانون اساسی با رعایت اصل تفکیک قوا تنظیم شده است خیلی خوشحال شدم ولی بامطالعۀ لایحه تقدیمی دولت ملاحظه کردم که آن مقدار حقی را که جهت انجام امر انتخابات برای انجمن نظارت قائل شده بودند از بین بردند در واقع آمدند ابرویش را درست کنند چشمش را نیز درآورند مضحک اینجاست که لایحه انتخابات مجلسین را با انتشار در جراید در معرض دید و افکار عمومی گذاردند. و از مردم خواستند تا چنانچه نظراتی دارند بدهند به آن توجه خواهد شد از طرف مردم نیز نظراتی در روزنامه هامنتشر شد باملاحظه لایحه ایکه فعلاً مطرح است من نمی بینم که نظرات مردم کوچکترین تأثیری داشته باشد این سؤال پیش میآید که چرا لایحه را بمعرض دید و افکار عمومی گذاردند و حال که نظرات زیادی اعلام گردیده به چه علت بدانها توجه نمودند همین بی توجهی ها و بی اعتنائی ها است که مردم را ناراضی مینماید ملاحظه فرمایید که وضع از چه قرار است که جناب آقای نخست وزیر هم بشرح مندرج در صفحات اول و هشتم روزنامه اطلاعات اعلام داشته اند ناراضی مردم از ادارات رفته رفته عقده میشود آیا ناراضی مردم از ادارات که به عقده تبدیل شده فقط منحصر است به ادارات؟ در اینجا از نظر وظیفه ای که در مقابل ملت نجیب ایران دارم با کمال صراحت میگویم که این عدم رضایت ها که کم کم بصورت عقده درآمده دارای ریشه هائی است که بقول ستاتور دکتر شمس الملوك مصاحب ریشه ناراضی ها را باید شکافت و اینجانب معتقد هستم که یکی از ریشه های ناراضی مردم تبعیض و گذاریدن قوانین ضد نفیض و تضییع کننده حقوق مردم است اگر بقوانینی که در ادوار تقنینیه گذشته تصویب شده توجه کنیم اینقدر بقوانین ضد نفیض و تضییع کننده حقوق برنیخوریم که بر شمردن آن دور از حوصله میباشد و دولت که در مقابل این مشکل عظیم قرار گرفت برای رفع آن قانونی جهت بررسی و تنقیح قوانین و تشخیص موارد ضدو نفیض از مجالس مقننه گذرانید که این مرجع هم چندین سال

است که کاری از پیش نبرده و خود سرباری شده است بر بار مشکلات کشور. من دو سال و نیم قبل در این مورد سؤالی از دولت نمودم که تا قبل از سرکار آمدن دولت جدید به آن پاسخ ندادند و در تاریخ تصویب برنامه دولت هم جناب آقای رئیس مجلس فرمودند که نمایندگان محترم از تعقیب سؤالات مطروحه خود صرف نظر مینمایند این را بدانید مادام که دولت و مجلسین از تهیه و تصویب قوانین مخالف با قانون اساسی خودداری نمایند این عدم رضایت ها که فعلاً هم برخلاف انتظار بعقدۀ درونی تبدیل شده از بین نخواهد رفت.

بیائید که تا دیر نشده این ناراضی را بوسیله اشخاص بصیر و خیره تشخیص و با انجام کار مراجعین و رفع بلا تکلیفی آنان از بین ببرید و نگذارید بعقدۀ هائی تبدیل سپس بی موقع بترکند و قانون اساسی را نیز محترم بشمریم و قوانین برخلاف اصول آن تصویب ننمائیم آنانکه از رعایت اصول قانون اساسی و متمم آن منحرف و عدول مینمایند بدانید از خدمتگزاران نیستند بلکه به لباس ریا و تقلب متلبس گردیده و علیه حکومت مشروطه قیام میکنند قیام علیه حکومت مشروطه همان قیام مسلحانه نیست بلکه اقدامات مکارانه علیه حکومت مشروطه خود نیز یکی از مظاهر قیام علیه حکومت مشروطه میباشد من بنام یک ایرانی میهن پرست و شاهدوست این قبیل اعمال خلاف اصول را تقبیح و عدم توجه به خواسته های مردم را نوعی قیام علیه حکومت مشروطه میدانم شاهنشاه که آنها را نخواهد بخشید از پیشگاه عدل الهی هم استرحام مینماید که این افراد فرصت طلب و تضییع کننده حقوق مردم را بعد از خود گرفتار سازد تا شاید ملت نجیب ایران تحت رهبری شاهنشاه مفخم خود از چنگال این اهریمنان دیو صفت نجات یابد. باصل مطلب بر میگردد همانطور که معروض اقتاد دولت میخواهد اختیاراتی را که قبلاً طبق جواز قانونی به انجمن نظارت تفویض شده بود مسترد و آنرا به هیئت اجرائی واگذار سازد و با این عمل امر انتخابات از صورت بی طرفی خارج و تحت تأثیر نفوذ قوه مجریه قرار خواهد گرفت بیاد جمله ای میافتم که جناب آقای دانشی نماینده محترم مجلس شورای ملی بهنگام اثراد یکی از نطق های خود اظهار داشتند نمایندگان مجلس مبعوث دولت هستند و... این اظهار نظر جناب دانشی باعث تعجب و اعتراض نمایندگان محترم مجلس شورای ملی گردید.

دانشی - آن یک سبق لسان و اشتباه لفظی بود

اخلاق پور - حالا ملاحظه میفرمایید اگر این لایحه

بصورتی که از طرف دولت تهیه شده تصویب گردد من فکرمیکنم که اظهارات جناب آقای دانشی جامه عمل بخود خواهد پوشانید ما در حال حاضر در برهه‌ای از زمان قرار گرفته ایم که بسیار مهم وحساس میباشد و جهانیان بطرز کار و رفتار ما نظارت مینمایند اگر کاری برخلاف انجام دهم مردم شریف ایران از ما نخواهند گذشت و قضاوت جهانیان هم بی تأثیر نخواهد بود همچنانکه ما نمایندگان مجلس باعمال دولت‌ها ویا نمایندگانی که در ادوار گذشته برخلاف حق و قانون اساسی قوانینی تصویب و تصمیماتی اتخاذ نموده‌اند نفرین می‌فرستیم باید بدانیم که اگر ما هم بعماند آنها رفتار کنیم از تیر رس نهمت و نفرین آیندگان در امان نخواهیم بود همین چند روز قبل بود که بهنگام شور اول لایحه اعلام دارائی مقام‌های عالی مملکت اعلام شد قانون سال ۱۳۳۷ قابل اجرا نبوده است آیا ما هم باید کاری کنیم که در نزد خدا و شاهنشاه و ملت نجیب ایران مورد مؤاخذه قرارگیریم من میخواهم بدانم که فرق بین نماینده مجلس شورای ملی با نماینده مجلس سنا در چیست که جهت انتخاب نماینده مجلس شورای ملی شرایطی بسیار سهل و ساده قائل ولی برای انتخاب نمودن نماینده مجلس سنا اینقدر سخت گرفته و ایجاد اشکالی مینمایند در این لایحه مشاهده میکنم که برابر با ماده ۲۰ لایحه برای اعلام داوطلبی نمایندگی در مجلس شورای ملی حداقل سن ۳۰ و حداکثر ۷۰ سال و اعلام داوطلبی در مجلس سنا حداقل سن ۴۰ و حداکثر ۸۰ سال پیش بینی شده و طبق ماده ۲۶ لایحه داوطلبان نمایندگی در مجلس سنا باید جزو یکی گروهها و طبقات مشروحه باشند ۱- روحانیون طراز اول ۲- اشخاصی که سابقه دو دوره نمایندگی مجلس شورای ملی را داشته باشند ۳- اشخاصی که دارای سابقه نخست وزیری، وزارت، استانداری یا سنازت ۴- اشخاصی که دارای سابقه معاونت نخست وزیری، کفالت وزارت، معاونت وزارت و... ۵- اشخاصی که دارای سابقه ریاست دیوان عالی کشور با حداقل ۲۰ سال سابقه خدمت ۶- اشخاصی که سابقه یک دوره شهرداری یا بخت را داشته باشند ۷- امرای بازنشسته ارتش، ژاندارمری، ژاندارمری و شهربانی ۸- استادان دانشگاه با داشتن ۱۰ سال سابقه استادی اعم از شاغل یا بازنشسته ۹- بازرگانان و صاحبان صنایع که در حرفه خود دارای ۲۰ سال سابقه فعالیت هستند مشروط بر اینکه میزان پرداخت مالیات بردارند سالانه آنان کمتر از ۱۰ میلیون ریال نباشد ۱۰- وکلای پایه یک دادگستری با داشتن پایان نامه دکترا و ۱۰ سال

سابقه وکالت با داشتن پایان نامه لیسانس و ۲۰ سال سابقه وکالت ۱۱- اشخاصی که سابقه سه دوره عضویت در هیئت اجرائی حزب رستاخیز ملت ایران را دارا هستند، حال اگر بقانون اساسی و متمم آن توجه کنیم بینی که طرز کار هر دو مجلس تقریباً یکسان بود ولی درباره‌ای از موارد اختیارات و اقتدارات مجلس شورای ملی بمراتب بیشتر و مهمتر از اختیارات و اقتدارات مجلس سنا است از نظر یکسان بودن کار دو مجلس توجه همکاران عزیز را به قسمت اول اصل چهارم و ششم قانون اساسی معطوف میدارد. طبق این اصل پس از انعقاد سنا تمام امور تصویب هر دو مجلس باشد و اگر آن امور در سنا یا از طرف هیئت وزراء عنوان شده باشد باید اول در مجلس سنا تصحیح و تصحیح شده با کثرت آراء قبول وبعد بتصویب مجلس شورای ملی برسد ولی اموری که در مجلس شورای ملی عنوان میشوند برعکس از این مجلس به مجلس سنا خواهد رفت و از جهت برتر بودن مجلس شورای ملی نسبت به مجلس سنا نظر همکاران گرامی رابه اصل سی و چهارم متمم قانون اساسی معطوف میدارد مذاکرات مجلس سنا در مدت انفصال مجلس شورای ملی بی نتیجه است و طبق اصل چهارم و هفتم قانون اساسی مادام که مجلس سنا منعقد نشده فقط امور بعد از تصویب مجلس شورای ملی بصرحه همایونی موشح و بموقع اجرا گذارده خواهد شد. طبق اصل چهارم قانون اساسی. نظامنامه‌های مجلس سنا باید بتصویب مجلس شورای ملی برسد و طبق قسمت اخیر اصل بیست و هشتم متمم قانون اساسی. وضع و تصویب قوانین راجعه بدخل و خرج مملکت از مختصات مجلس شورای ملی است و برابر با اصل چهارم و ششم قانون اساسی ملاحظات مجلس سنا در مورد لوایح مالی جنبه مشورتی دارد و مجلس شورای ملی در قبول ورد آن مختار است و برابر با قسمت اخیر بند الف از اصل بیست و هفتم متمم قانون اساسی شرح و تفسیر قوانین از وظائف مختصه مجلس شورای ملی است یعنی این فقط مجلس شورای ملی است که حق تفسیر قوانین را دارد نه مجلس سنا و طبق اصل دوازدهم قانون اساسی نمایندگان مجلس شورای ملی دارای مصونیت بوده و بدون اطلاع و تصویب مجلس شورای ملی کسی حق ندارد متعرض اعضای آن گردد در صورتیکه چنین حقی برای سناتورها در قانون اساسی پیش بینی نشده و این حق را بموجب ماده ۱۱ لایحه میخواهند برای آنان منظور نمایند که اتخاذ این تصمیم مطابق با قانون اساسی نبوده و ایراد بر آن وارد است و طبق اصل چهارم و هشتم قانون اساسی: هرگاه در مورد

طرح یا لایحه قانونی دو دفعه از مجلسی به مجلس دیگر رجوع شود و بین مجلس سنا و مجلس شورای ملی توافق نظر حاصل نشود کمیسیون مختلفی مرکب از اعضای مجلسین که بعده مساوی از طرف هر یک از مجلسین انتخاب و بمورد اختلاف رسیدگی و گزارش خود رابه مجلسین تقدیم هرگاه مجلسین گزارش کمیسیون را تصویب نمودند قانون مزبور برای توشیح ملوکانه ارسال میشود در صورتیکه مجلسین در گزارش کمیسیون مختلط نیز توافق نظر حاصل نکردند مورد اختلاف بعرض ملوکانه میرسد هرگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی نظر مجلس شورای ملی را تصویب فرمودند امر باجراء میدهند. اینها از جمله مواردی بود که ثابت و مدلل میسازد که عضویت در مجلس شورای ملی از نظر میزان مسئولیت و وسعت کار و موقعیت اجتماعی مهمتر از نمایندگی در مجلس سنا است بنا بامتدلالی که بعمل آمد معلوم نیست که چرا با وضع ماده ۲۶ لایحه که مذکور افتاد میخواهند وانمود کنند که عضویت در مجلس سنا مهمتر و باید مقررات خاصی برای آن قائل نمود در صورتیکه قائل شدن این ارجحیت بلا دلیل و در حکم تجاوز باصل تساوی حقوق افراد در مقابل قوانین میباشد من با ارجاع حق انتخاب نمودن اعضای مجلسین به هیئت اجرائی و همچنین منظور نمودن مقررات دست و پاگیر بشرح مندرج در ماده ۲۶ لایحه که مذکور افتاد با وضع و شرایط فعلی با طرح و تصویب این لایحه که متضمن ضرر رای دهندگان و انتخاب شوندگان میباشد مخالفم و به آن رای مخالف خواهم داد مگر اینکه اختیارات مربوط کماکان به انجمن نظارت تفویض گردد و ماده ۲۶ لایحه هم حذف و ارجحیتی که برای سناتورهای محترم قائل شده‌اند از میان برداشته شود در آن صورت است که به لایحه رأی موافق خواهم داد نکته‌ای را که خواستم تذکر دهم فراموش نمودم آن راجع به مسئله تعیین حداقل و حداکثر سن است بطوریکه ملاحظه میفرمائید برای نمایندگان مجلس شورای ملی حداقل ۳۰ سال و حداکثر ۷۰ سال و جهت انتخاب نمایندگان مجلس سنا حداقل ۴۰ سال و حداکثر ۸۰ سال در نظر گرفته شده اگر مسئله توانائی افراد برای انجام وظیفه مورد توجه است مورد ندارد که سناتور با هشتاد سالگی و نماینده مجلس فقط تا هفتاد سالگی توانائی انجام کار داشته باشند اتخاذ این تصمیم معلوم نیست مبتنی بر چه اصول پزشکی یا فلسفه اجتماعی است مضحک این است که برای انتخاب اعضای شورای داورى حداقل سن ۴۰ سال در نظر گرفته شده و در بند ۳

از ماده ۷ قانون شورای داورى حداکثر سنی در نظر گرفته

نشده است موقعی که من پیشنهاد نمودم حداکثر سن را هفتاد سال در نظر بگیرند جناب آقای دکتر کیان پور وزیر دادگستری پاسخ دادند که تعیین حداکثر سن برای عضویت شورای داورى لازم نیست و آنها تا هر سنی خواهند توانست انجام وظیفه کنند حال اگر این اظهار نظر جناب آقای وزیر دادگستری در باره سن اعضای شورای داورى مصداق داشته باشد داعی ندارد که این نظر درباره نمایندگان مجلسین هم قابل قبول نباشد بنابراین بهتر خواهد بود که شرط حداکثر سن یعنی هفتاد سال و هشتاد سال را حذف و حداقل را برای عضویت در مجلس مقننه‌سی سال قائل شوند و من پیشنهاداتی تهیه کرده‌ام که تقدیم خواهد شد. (احسن)

ه - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای آستانه‌ای .

رئیس - آقای آستانه‌ای فرمایشی دارید؟

آستانه‌ای - سؤالی است از دولت که تقدیم میکنم.

رئیس - سؤال به دولت ابلاغ میشود، آقای دانشی ه دقیقه وقت دارید درباره اظهار نظامنامه‌ای خود صحبت بفرمائید

یک نفر از نمایندگان - آقای دانشی طبق کدام ماده نظامنامه اخطار کرده‌اید؟

دانشی - اگر ماده ۷۴ آئین نامه داخلی مجلس را مطالعه کرده باشید به استناد این ماده بنده صحبت می‌کنم جناب آقای رئیس، همکاران ارجمند، وقتی که همکار عزیز و ارجمندم و اتفاقاً کسی که با من در یک شهرستان سمت نمایندگی را دارد، مطلبی را بیان کردند، بیاد این بیت افتادم که می‌گوید:

شیشه نزدیک تر از سنگ ندارد خویشی

هر شکستی که به هر کس برسد از خویش است

البته سنگ پراندن گاهی از انسان عاقل و دانائی و از عمد و تعمدی انگیزه می‌گیرد، گاهی هم کودکى و یا خدای ناخواسته مجنونى سنگى می‌پرانند، مطلبی که، همکار ارجمندم به آن اشاره فرمودند مربوط به یک نطق دوسه ساعته‌ای بود که بنده در بودجه کرده بودم (اخلاق پور - نه خیر مربوط به زمان طرح بودجه نبود) و میدانید که سبق لسان و اشتباه نطق و تپق زدن باصلاح یکی از عادات معمولی یک سخنور است، هر چند که رسائی سخن داشته باشد با نهایت تأسف، گاهی انسان یک جمله‌ای را ویا یک کلمه‌ای را اشتباه می‌گوید و بعد هم تصحیح می‌کند استناد به یک جمله‌ای که خود ناطق بعداً آنرا تصحیح کرده در شأن یک مردی که مدعی حقوقدانی و مدافع

قانون اساسی است بعید بنظر میرسد، چون دوست عزیزم این مطلب را بیان کردند و ثبت در صورتجلسه میشد، بنده این توضیح را خواهم عرض کنم، خیلی متشکرم که اجازه فرمودید جناب رئیس بنده به استناد ماده ۶۴ آئین نامه داخلی توضیحاتی را عرض کنم.

رئیس - آقای رحیمی لاریجانی تشریف بیاورید.

رحیمی لاریجانی - جناب رئیس - همکاران محترم بنده در ۲۷ فروردین امسال برای اولین و آخرین باریک نطق قبل از دستور کردم حالا استفاده می کنم در موقع طرح لوایح بمناسبت مطالب راعرض می کنم، من بعنوان موافق دولت آموزگار امروز صحبت می کنم ولی این موافقت دلیل این نیست که اگر در مواد قانون مشکلاتی وجود داشت و رعایت موازین اصول قانون اساسی نشده بود. ننشینیم و اصلاح نکنیم، و خبرنگاران مطبوعات هم که غالباً عریض بنده را هیچوقت در مطبوعاتشان نمی نویسند از این لحاظ خیلی سپاسگزارم (مظهوری - خبرنگاران می نویسند ولی در مطبوعات چاپ نمی شود) بنده در نطق قبل از دستور عرض کردم فرمایشات و انتقادات خانم ها و آقایان نمایندگان باید دور از غرض ورزی و عوامفریبی باشد و اگر تمجیدی می کنند دور از تملق و چاپلوسی (نمایندگان - همینطور هست) و در آن نطق قبل از دستور نشان دادم که هم انتقاد دور از غرض و هم تعریف دور از تملق بود اما فرمایشات دو نفر از همکاران محترم که خیلی بانها ارادت دارم یکی آقای پزشکپور و دیگری آقای اخلاق پور که یکی وکیل پایه یک دادگستری و دیگری همکار عزیز بنده که شاید تا الان هم پروانه وکالت گرفته باشد مرتباً در پشت تریبون عنوان میکنند اینکار خلاف قانون اساسی است بنظر من درست نیست آقا ما می رویم در کمیسیون ها و مطالبان را عنوان می کنیم دولت آموزگار هم تعصب ندارد ملاحظه بفرمایید این پیشنهادات را که حدودی و چهل تا است خودم و همکارانم تنظیم کرده ایم و در شور دوم هم همینطور که مقام ریاست فرمودند می رویم. می نشینیم بحث می کنیم و مطالبان را می گوئیم بنده عرض می کنم و خواهش می کنم که چون قانون انتخابات بسیار قانون مهمی است تمام پیشنهاد دهندگان در کمیسیون شرکت کنند نه اینکه پیشنهاد را بدهند و بعد شرکت نکنند بنده دیدم که غالباً پیشنهاد می دهند و شرکت نمی کنند نتیجه اش این می شود جناب آقای پزشکپور که آن ماده آنطور که آن آقا پیشنهاد کرده بود درست نشود جناب

آقای پزشکپور با آن بیانی که جنابعالی دارید و در کمیسیون هم خدمت شما رسیده ام و در بعضی پیشنهادات با شما همصدا بوده ام. اگر درجایی دیدیم که قانون اساسی نقض شده بدولت تذکر می دهیم دولت که ابداً اصرار ندارد به همین صورت تصویب شود، سه اصل مهم مراعات حزب اما نظام شاهنشاهی قانون اساسی و انقلاب شاه و ملت است و هیچ ممکن نیست کسی از آن عدول کند در دوران انقلاب لوایح قانونی مملکت باید اصلاح شود اینکه قانون اساسی نیست تازه قانون اساسی هم اگر اقتضا کند و اشکالاتی درش باشد باید اصلاح شود الان در وزارت کشور جدول تقسیمات کشوری تحت بررسی است و برای همه خانها و آقایان هم فرستادند و همه با کمال بی نظری اظهار نظر کردیم و یکی هم لایحه جدول جدید انتخاباتی است که در ۳۷ حوزه انتخاباتی باید اصلاح شود در حضور جناب آقای نصر اصفهانی که کمال ارادت را بایشان دارم و در حضور جناب آقای رامید عرض کردم باید حوزه انتخاباتی تقسیماتش با تقسیمات کشوری یکسان باشد یعنی اگر قانون تقسیمات کشوری را دادید دیگر نمیشود ژاندارمری جزو یک استان و شهربانی جزو یک استان دیگر باشد دستگاههای مختلف باید جزو یک استان باشند بنابراین لایحه مطرح شده نواقص زیاد دارد همانطور که عرض کردم بنده پیشنهاداتم را نوشته ام و آقایان هم میدهند میرویم در کمیسیون در خدمت آقای پزشکپور می نشینیم ارشاد میفرمایند بحث می کنیم و اطمینان دارم که مورد موافقت دولت قرار می گیرد والا هی نشستن و گفتن که قانون اساسی نقض شده صحیح نیست با فریاد که قانون نقض نمیشود شور اول این لایحه هنوز تمام نشده است آقایان می فرمایند رأی مخالف می دهیم این در شأن یک نماینده مجلس نیست که هنوز لایحه در شور دوم مطرح نشده و هنوز مفاد لایحه مشخص نیست بگویند رأی مخالف می دهیم. رأی مخالف به چی می خواهید بدهید یک چیزی باید باشد که شما رأی مخالف بدهید، رأی را در شور دوم میدهند بعد هم گفتن ندارد رأی مخالف می خواهید بدهید با کمال صداقت و صراحت بدهید، دولت آموزگار هم که دولت صراحت است قبول می کند بنابراین ملاحظه می فرمایید که وقتی شور دوم لایحه آمد بدینجلس اگر لازم بود رأی موافق می دهم و اگر مصلحت بود رأی مخالف می دهم پیشنهاداتم را که تا ماده ۴۴ نوشته شده بنده تهیه کرده ام و محض تنظیم تقدیم می کنم. دوم در

عنوان این لایحه من عرض دارم در عنوان «لایحه قانون انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی» چون همیشه در قانون اساسی مجلس شورای ملی لازم بوده است لذا باید عنوان لایحه «انتخابات مجلس شورای ملی و مجلس سنا» باشد استدعا می کنم اقلیتانست بیاناتی که من در موافقت با دولت کردم فعلاً دولت بمن قول بدهد این پیشنهاد اصلاح عنوان لایحه از طرف نمایندگان محترم موافقت کند متشکرم.

رئیس - دولت نباید لایحه را اصلاح کند، نمایندگان مجلس باید اصلاح کنند. آقای دکتر طیب بفرمایید.

دکتر حسین طیب - جناب رئیس، همکاران ارجمند، لایحه قانون انتخابات مجلس سنا و شورای ملی که اکنون کلیات شور اول آن در دستور کار مجلس شورای ملی قرار گرفته است از لوایح مهمی است که بصورت نهادی کلیدی و بنیادی در جامعه می توان از آن یاد نمود.

که بر کلیه نهادهای اجتماعی - سیاسی - اقتصادی اداری و شئون گوناگون حیات و موجودیت ملی و راه اجتناب ناپذیر ملت ایران برای وصول به آزادی و بزرگی های ملی اثرات غیر قابل انکار دارد.

گرچه لایحه تقدیمی دولت یک لایحه نهائی نیست و در واقع بصورت آزمایشی تقدیم شده که بعداً لایحه نهائی آن به مجلسین تقدیم گردد، اما همین لایحه نیز که اکنون مورد شور قرار گرفته دارای چنان اهمیتی است که حقاً باید بروی آن از دیدگاههای گوناگون بررسی و موشکافی های لازم صورت بگیرد.

این لایحه مفصل و با اهمیت که با دو گزارش متفاوت از سوی کمیسیون کشور و دادگستری مجلس شورای ملی تنظیم گردیده است، گزارش شور اول آن در تاریخ ۳۷/۳/۹ در اختیار همکاران محترم نمایندگان مجلس شورای ملی قرار گرفته و تنها بفاصله دو روز یعنی امروز ۳۷/۳/۱۱ در دستور کار مجلس شورای ملی قرار گرفته که به عقیده من موجبی برای عجله و شتابزدگی برای آنکه با این سرعت در دستور قرار بگیرد وجود نداشت بلکه بالعکس نیازمند به آن بود که در فرصت بیشتر و مناسب تر نه تنها مورد بررسی نمایندگان ملت قرار بگیرد بلکه قبلاً نیز و بمدت کافی برای نظر خواهی همگانی بوسیله مطبوعات مفاد و مطالب آن در معرض داوری افکار عمومی و صاحب نظران بصیر و آگاه قرار بگیرد تا برگزیدگان ملت بنا بر وظائف خطیر و حساسی که دارند از نظره های تازه و الهام دهنده مردم میهن خود آگاهی کامل تر و بیشتری داشته باشند.

جای بسی تألیف است که چنین کاری که ضرورت آن از همیشه و خیلی مدت های قبل خصوصاً از ابتدای دوره بیست و چهارم قانونگذاری احساس میگردد انجام نگرفت و تنها هنگامی مبادرت به تقدیم لایحه گردید که از چهار سال عمر قانونی مجلس برحسب ظاهر بیشتر از یکسال آن باقی نمانده و من در شگفت هستم که چرا اکثر لوایح مهم و اساسی که با سرنوشت قاطبه مردم ارتباط دارد در اواخر عمر دوره قانونی و آنهم با چنان سرعت به مجلس تقدیم می شود مانند قانون جدید استخدام که تکلیف آن نا معلوم است و در اواخر دوره بیست و سوم قانونگذاری فقط از نظر رفع تکلیف به مجلس داده شد و هنوز با تمام ضرورت هائی که برای طرح آن احساس می شود دولت هنوز آمادگی خود را برای طرح آن در کمیسیون های مربوطه اعلام نکرده است و اما آنچه که در این لایحه بصورت چشم گیر جلب توجه می نماید و در فصل اول تعاریف و اصطلاحات انتخاباتی (موضوع ماده اول) ملاحظه میگردد حذف نقش انجمن نظارت مرکزی انتخابات در لایحه جدید و جایگزین شدن ارکانی بنام هیئت اجرایی انتخابات است که به

ریاست فرماندار و دیگر مسؤولان اداری و اجرایی حوزه انتخابیه تشکیل میشود و حتی گزینش ۳ یا ۴ نفر از معتمدان محلی نیز به انتخاب اعضای انتصابی هیئت اجرایی صورت می گیرد که با اختیارات فوق العاده و وسیعی که برای هیئت اجرایی در نظر گرفته شده سبب خواهد شد که گروههای حرفه ای و انتخابات چی برای پیش برد مقاصد و نظریات خود قبلاً و از پیش در دستگاههای اجرایی مداخله نمایند و مداخله مستقیم قوه مجریه را در امر انتخابات باعث خواهد شد.

در ماده ۴۷ و ۴۸ همین لایحه بخوبی ملاحظه می شود که انجمن های نظارت در هر حوزه کلاً مخلوق و پرداخته شده هیئت های اجرایی است شورای انتخاباتی استان نیز که بمنظور نظارت بر حسن جریان انتخابات در محدوده استان در مرکز هر استان تشکیل می شود دارای یک چنین حالت وضعیتی است در ماده ۸۷ ملاحظه میگردد که شورای انتخاباتی استان به ریاست استاندار تشکیل میشود و معاون سیاسی و اداری استاندار نیز بخودی خود سمت دبیر شورای انتخاباتی را برعهده دارد کلیه اعضای دیگر شورای انتخاباتی استان مقامات اداری و اجرایی و انتصابی

استان هستند باستانه تنها یک نفر رئیس انجمن استان که برگزیده مردم است.

در ماده ۹ نیز یک شورای دائمی بنام شورای عالی انتخابات پیش بینی شده که وظیفه آن نظارت بر حسن جریان انتخابات می باشد ریاست شورای عالی انتخابات با وزیر کشور و از اعضای آن معاون وزارت کشور و دبیرشورا نیز مدیرکل انتخاباتی وزارت کشور تعیین شده و سایر اعضای شورای عالی انتخاباتی نیز مقامات اجرائی و اداری و انتصابی پیش بینی شده حتی انتخاب ۳ نفر صاحب نظر در امر انتخابات به انتخاب وزیر کشور موکول گردیده که در کلیه موارد اشاره شده بالا دخالت مستقیم قوه مجریه در امر تشکیل قوه مقننه از آن نتیجه گیری می شود که مغایر و معارض با اصل تفکیک قوا و روح قانون اساسی است. موضوع دیگر که در کلیات این لایحه قابل تذکر است ماده ۱۱ این لایحه است که اعضای مجلس سنارامشمول مصونیت مذکور در اصل دوازدهم قانون اساسی نموده است اصل ۱۲ با تصریح نام اعضای مجلس شورای ملی ناظر بر این امر است که بهیچ عنوان و به هیچ دست آویز بدون اطلاع و تصویب مجلس شورای ملی کسی نمی تواند متعرض اعضای آن بشود و در این اصل از قانون اساسی هیچ اشاره و نامی از اعضای مجلس سنا برده نشده در خالی که در اصول دیگر بعدی قانون اساسی از مجلس سنا یاد شده است و عدم ذکر و تصریح نام اعضای مجلس سنا مترادف با نام اعضای مجلس شورای ملی جای تأمل بسیار دارد که بتوان با قانون عادی مفاد و محتوای اصل دوازدهم از قانون اساسی را به این شکل تغییر و دگرگون ساخت.

بنابراین عقیده اصولی من آنستکه ایجاد تغییر و دگرگونی در متن قانون اساسی به این شکل تلویحی در ضمن یک لایحه و با تشریفات عادی قانونگذاری درست نیست و بدعت هائی را بوجود خواهد آورد که به مصلحت مملکت نخواهد بود اصل مصونیت نمایندگان محترم مجلس سنا که در اصل دوازدهم قانون اساسی از آن نامی برده نشده در جایگاه خودش می تواند مورد بحث و بررسی قرار بگیرد اما به عقیده من ایجاد تغییر در متن قانون اساسی و افزودن و یا کاستن مطلبی نسبت به آن از صلاحیت قوانین عادی خارج و معارض و مخالف با قانون اساسی است از مسائلی قابل اهمیت که در این لایحه به آن توجه شده پیوستن جوانان بالای هیجده سال تمام به گروه انتخاب

کنندگان می باشد که حوزه تازه ونوی را در مکانیزم و جریانهای انتخاباتی وارد می سازد و همدار قابل توجهی است برای اندیشه های منط و پوسیده که هنوز در فکر تسلط جوییهای غاصبانه فئودال های زر و زور هستند. زیرا جوانان بحکم طبیعت پاک و سالم و سازنده خود نسبت به هر نوع فساد و نابسامانی حساسیت فوق العاده و شدید دارند و زوربار تسلط جوییهای ناروای زر و زور نخواهند رفت و جز خواست بزرگی و آزادی و تحقق آرمانهای ملی و پاک ساختن فضای حیاتی ملت ایران از هر نوع پلیدی و نادرتی هدف و آرزوی دیگری ندارند (صحیح است).

جوانان ایران قلباً می خواهند به آنچه که در خور شخصیت تاریخی و ملی و منش و الای ایرانی است دست یابند و جز این پیوند دیگری را برای خود نمی شناسند هر کس که در این راه باشد جوانان او را تأیید خواهند کرد از این زوست که کهنه کاران حرفه ای بازیهای انتخابات باید این فضای اجتناب ناپذیر را درک و احساس نمایند و هر کسی بداند که آرمانهای وصول به عظمت و بزرگی های مبین با هر نوع فساد و بی عدالتی تبخیر و هر نوع عوامل ترمز کننده پیکاری سرسختانه و آشتی ناپذیر را تا سرحد پیروزی ادامه خواهد داد و این راه برگشت ناپذیری است که از نیازهای ملی و موقعیت تاریخی و الزامات حتمی و آینده نگر ملت ایران در این جهان بزرگ و پرغوغا سرچشمه و الهام میگیرد.

در تمام مندرجات و مواد این لایحه هیچ نکته ای که مغایر با یک چنین هدفها و اصولی باشد قابل پذیرش نخواهد بود و همه جا باید فضای شکستن قدرت های ناحق زر و زور و بی اثر ساختن مخصوصاً نقش زر و زور در سرنوشت انتخابات برای همگان بدهی و آشکارا باشد.

زیرا انتخاباتی در پیوند با اعماق جامعه برای مردم درست و قابل قبول خواهد بود و تنها نمایندگانی خواهند توانست با جامعه ملی یکپارچگی گسست ناپذیر داشته باشند که زنده ترین و شایسته ترین برگزیده خواستها و مظهر تمایلات و اندیشه های اکثریت جامعه ملی باشد و به اصطلاح ایق و اصلح مردم به قوه قانونگذاری راه یافته باشند در صورتیکه اعمال سیاست زر و زور ماهیت انتخابات را غیر از آنچه که باید باشد به نحو معکوس دگرگون می سازد و چنان ماهیت معکوس هر اندازه که برای آراستن شکل ظاهری آن کوشش شده باشد کوچکترین پیوند و چسبندگی با جامعه ملی نخواهد داشت و هرگز چنان مجلسی قادر نخواهد بود که نقش وحدت ملی و

یکپارچگی و رهبری جامعه ایرانی را به کمال برساند بلکه بخودی خود عامل بالقوه ای برای گسترش نفاق و پراکندگی و از هم گسیختگی هائی خواهد بود که بدون تردید دشمنان جامعه از آن بهره خواهند گرفت.

تنها مجلس و دستگاهی مقدس و مورد احترام خواهد بود که در پیوند گسترده و مستمر با منافع و مصالح و خواست های جامعه ملی باشد هر دستگاه و سازمانی که سازی جداگانه از آنچه ملت می خواهد بنوازد و فارغ از یک چنان بیوندها و پیوستگی ها با خواستها و نیازهای ملی باشد فقط باید بگویم - بارگرانی است کشیدن بدوش خودمان پاسخ بدهیم درجه شریطی دستگاهی خواهد توانست بجای آنکه مسئله ساز و مشکل آفرین باشد -

گره گشا و حلال مشکلات در جامعه ملی باشد ؟ آنچه که در طبیعت فرهنگی ملت ایران است و خواهد توانست جامعه را راضی نگاه بدارد تنها قدرت ها و امکاناتی است که در خدمت جامعه بکار گرفته شود چنانچه اکثراً در طول جریانهای تاریخی به چنین واقعیت هائی که مظهری بی همتا از مردم سالاری واقعی در جامعه ما بوده است برخورد داشته ایم که اساسی ترین عامل پیوند و ثبات و همبستگی و نیرومندی های راستین و آسیب ناپذیری ها در جامعه ملی بوده است . اما بالعکس آنچه که مایه گسست پذیر بودن ، ناپیمنی و تزلزل جامعه است همیشه قدرت ها و امکانات و یا زر ها و زور هائی بوده اند که بجای مفید بودن بحال جامعه در جهت معکوس بکار گرفته شده اند . امروز در جوامع غیر ایرانی و بهنگام طرح مسائل انتخاباتی باشیوه های تبلیغات که بازر و زور و گهگاه تبلیغات مشتمل کننده ای که پای جنس دیگر هم بوضع زننده در آن بیان کشیده می شود و حرمت مقدس مقام زن را لگد کوب می سازد کارهای تبلیغات انتخاباتی را سازمان میدهند ؟ چنان گزینش های انتخاباتی که در چنان فضای و یا چنان شیوه ها انجام می پذیرد منشاء اصلی بحرانهای بسیاری است که وجود دارد و صدها عاقل هم در چاره جوئی آن در خواهند ماند .

فضای سالم انتخابات هرگز نباید متأثر از چنان شیوه ها و بدعت هائی باشد که مورد پسند روح و طبیعت فرهنگ ملی و مذهبی جامعه ما نیست .

هر داوطلب نمایندگی بالقوه یک نامزد انتخاباتی است و اگر واجد صلاحیت مقرر در قانون باشد هیچ کس نمیتواند (چنانچه در ماده ۱۰ لایحه آمده است) آراء او را ندیده

بگیرد این بی احترامی و بی اعتنائی به حقوق رای دهندگان است .

چگونگی گزینش ایق و اصلح فیما بین همه افراد و اشخاصی که می توانند بالقوه داوطلب نمایندگی باشند، بویژه آنکه چنان اشخاص اکثراً فاقد زر و زور و امکانات ساختگی هستند و جز سرمایه معنوی و ذاتی خودشان اتکاء به نیروی دیگری ندارند در چنان حد از اهمیت قرار گرفته که باید مورد بررسی و موشکافی همه علاقمندان قرار بگیرد و این اقدامی است که قبل از هر چیز شکل واقعی و مورد پسند حقیقی جامعه را در انتخابات معین و مشخص می سازد.

بهمین انگیزه است که عقیده دارم بهنگام شرایط اعلام داوطلب شمه ای از گذشته و سوابق کار و رفتارهای اجتماعی داوطلب و میزان دارائی های او و اینکه اموال و دارائیهای خود و خانواده تحت تکفل خود را با کدام نبوغ و استعداد و نیروی کار تحصیل نموده است در اختیار افراد حوزه انتخابیه گذاشته شود و برخلاف آنچه که در ماده ۸ آمده است که تحت عنوان (اشاعه و نشر اکاذیب) مقررات جزائی و محرومیت های اجتماعی برای کسانی که کتباً یا شفاهاً بر علیه نامزدهای انتخاباتی اقدام نمایند در نظر گرفته شده عقیده من آنست که شخصیت و رفتار اجتماعی و کارنامه هر داوطلب در معرض گفت و شنود واقعی و داوری صادقانه وجدی انتخاب کنندگان قرار بگیرد - تاسیه روی شود هر که در او غش باشد - تا مردم بدانند به چه کسی با چه سابقه رفتاری در جامعه وجه مقدار پای بندی به اصول عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه درآمد اجتماعی و امانت داری نسبت به حقوق جامعه و وظیفه شناسی و پا کدمانی رأی میدهند.

مگر نه آنستکه سرانجام برگزیده ملت باید بهنگام قبول نمایندگی سوگند یاد نماید که همیشه صدیق و راستگو باشد و جز مصالح ملت هدف و منظور دیگری نداشته باشد پس چگونه کسانی خواهند توانست دم از صداقت و راست گویی و پاسداری از حقوق و مصالح جاودانه ملی بزنند که همیشه و گذشته آنها گواه بر آنستکه از هر فرصت و امکان که بدست آنها آمده برخلاف مصالح و منافع عمومی اقدام نموده اند و مگر جز آن خواهد بود که فرصت های آینده را در هر زمان و مکان که باشد با زهم بخاطر چنان سودجوییها و بهره گیری ها طلب می نمایند ؟

در ماده ۲۷ لایحه آمده است و رشکستان به تقلب و تقصیر از حق انتخاب شدن محروم هستند به شمول این

قسمت باید مدیران بسیاری از شرکتهای خلق الساعه و پیمانکاران و مهندسان مشاور که با تقلب و تزویر به بیت‌المال تجاوز می‌کنند و بازارهای سیاه و تگناهای مصنوعی را بوجود می‌آورند و جامعه را هر لحظه به یک نام و تحت یک عنوان بسته می‌آورند دربرگیرند - اگر یک حسابرسی ملی وجود داشته باشد چنین شرکتها و مؤسساتی که انگیزه وجودی آنها جز تعدی و تجاوز به حقوق عمومی چیز دیگری نیست نباید بنام ورشکستگان به تقلب و تقصیر به جامعه معرفی بشوند و چنین اشخاصی که آزمایش رفتار اجتماعی ناهنجار خود را داده‌اند هرگز امکان آنرا که در سنگر جدیدی به حقوق جامعه دست اندازی نمایند نداشته باشند در ماده ۴۲ لایحه آمده است که اگر هریک از اعضای هیئت اجرائی انتخابات یا اعضای انجمن نظارت با یکی از نامزدهای نمایندگی خویشاوندی نسبی یا سببی داشته باشد باید شخصاً مراتب را اعلام و از سمت خود مستعفی گردد اما تنها وابستگی های خویشاوندی سبب دخالت در امر انتخابات نیست وابستگی های نیرومندتر و نافذتر دیگری هم وجود دارد که به سبب پیوندهای اداری شغلی و یا اقتصادی دخالت در امر انتخابات را باعث میگردمانند مدیر شرکت و مؤسسه‌ای که کارکنان حقوق بگیر خود را لاجرم به شکلی بسیج و در موضع های حساس تحمیل می‌کند و جریان انتخابات را در مسیر دلخواه خودش هدایت می‌نماید .

این کارها و عملیات پیش یا اثاده‌ای که در بسیاری از کشورها که برای آزادی و دموکراسی سینه چاک میزنند جزو بازیهای معمول و متداول انتخاباتی است . اما برای ما که خواهان سازندگی ملی و انتخاباتی سالم و حقیقی هستیم این سرشکها الگوهای مورد پسند و قابل تحمیلی نمی‌باشند اگر خواهان فضای سالمی برای انتخابات هستیم باید یک چنان حرفه‌ها و راه‌های نفوذ عوامل فاقد اعتقاد و ایمان به مصالح و منافع جامعه ملی و تنها متکی به قدرت های زور زور را مسدود نمائیم .

در ماده ۴۰ لایحه آمده است هزینه تبلیغاتی نامزدهای نمایندگی که از طریق وسائل ارتباط جمعی به عمل می‌آید معادل هزینه آگهی های دولتی دریافت خواهد شد که به عقیده من باید حدود هزینه تبلیغاتی با هر وسیله‌ای که انجام می‌گیرد معین و مشخص باشد زیرا انتخابات درست هنگامی تحقق خواهد پذیرفت که همه نامزدها از امکانات برابر منجمله در آگهی های تبلیغاتی استفاده نمایند .

و چون بسیار استعدادهائی هم وجود خواهد داشت که به انگیزه عدم دسترسی به امکانات مادی فرصتی برای معرفی آنان بجامعه فراهم نمی‌آید و از مشارکت در سازندگی ملی باز خواهند ماند .

بهر صورت انتخابات باید از جنبه سوداگری و سرمایه‌گذاری تبلیغاتی و یا هر طور دیگر دسته بندی که فکرش را بکنیم خارج باشد و جز عشق و شور و اعتقاد برای خدمت به جامعه ملی انگیزه دیگری را در پی نداشته باشد چنان انتخاباتی فضای سالم و دلپسند را در جامعه ملی سبب خواهد شد که اعماق جامعه تا هرجائی که باشد پیوندهای مستحکم خود را با آن پاس خواهند داشت و اما در پایان سخن درباره این لایحه که بصورت غافلگیرانه بفاصله دو روز پس از تنظیم گزارش در پیشگاه مجلس مطرح گردید و آنکه تا چه حد بتواند وافی به مقصود و هدف های ملت ایران باشد مطالب زیادی وجود دارد که همه چیز را همگان دانند که به عقیده من با استرداد لایحه باید تغییرات کلی در آن داده شود و برابر مفاد مدلول قانون اساسی قوه مجریه مملکت از دخالت در ترکیب قوه مقننه عملاً ممنوع باشد چنانچه حتی تنظیم و تصویب آئین نامه‌هایی که در آن حد از اعتبار و اهمیت است کلاً بجزایر و به تصویب مجالس قانونگذاری برسد مانند آئین نامه های مندرج در مواد ۱۴-۱۵-۱۶-۱۷ و مخصوصاً اصلاحات و تغییرات مندرج در ماده ۱۱۲ و سایر مواد دیگر بموجب مندرجات لایحه نیازی به تصویب مجلسین در آن پیش بینی نشده است که مؤید نظریه اینجانب نسبت به دخالت قوه مجریه مملکت در امر ترکیب و چگونگی کیفیت قوه مقننه می‌باشد .

از توجه همکاران نسبت به مطالب خودم سپاسگزارم پاینده ایران (احسن)

۶ - تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای علی نظمی .

رئیس - آقای نظمی فرمایشی دارید بفرمائید .

علی نظمی - سؤالی است از دولت که تقدیم می‌شود .
رئیس - سؤال بدولت ابلاغ می‌شود .

(ادامه بحث در کلیات لایحه انتخابات مجلسین)

رئیس - آقای مظهری بفرمائید .

مظهری - آقای رئیس، همکاران محترم. بنده چند جلسه است که خود نمیدانم چرا ناخودآگاه بر کرسی خالی جناب رامبد تکیه زده‌ام. (چند نفر از نمایندگان - مبارک است)

دکتر اسفندیاری - مقدمات احراز پست دولتی است.

مظهری - شاید، خاصیت این کرسی مخالف خوانی و مخالف نویسی است گرچه من زیاد موافق با این لایحه نیستم ولی امروز هم در ستون مخالف اسم نوشتم بعد جناب آقای رئیس یادداشتی مرحمت فرمودند که چون در ستون مخالف ثبت نام کردید وقت بشما نمی‌رسد و ناچار در ستون موافق لایحه ثبت نام کردم و عجیب است که بعنوان مخالف هم می‌خواهم صحبت کنم در اینجامطانی عنوان شد که من در مقدمه سخنم با اجازه همکاران عزیز عنوان می‌کنم و امیدوار هستم که متهم به عوامفریبی نشوم. شاهنشاه در مصاحبه‌ای که من دیشب در تلویزیون دیدم فرمودند اگر وطن پرستان آرام بنشینند مملکت ما از دست خواهد رفت، وقت آرام نشستن، تملق گفتن و تأیید کردن و سکوت کردن نیست (صحیح است) کسی وطن پرست است که از وجود خودش مایه بگذارد کسی وطن پرست است که فکر اینرا نکند که در دوره آینده نماینده نخواهم بود، بذرک که انتخاب نخواهم شد، کی در اندیشه عوامفریبی است؟ کدام عوامفریبی؟! اگر من سوگند خورده‌ام از قانون اساسی دفاع کنم، اینجا دفاع نکنم پس کجا دفاع کنم؟ اگر مطلبی بنظر من میرسد اگر در اینجا نکویم کجا باید بگویم؟ بروم در اتاقهای درستی؟ بروم در مجالس و محافل مخالف خوانی کنم و وقتی در مجالس رسمی می‌نشینم تملق و چاپلوسی کنم؟ (احسن) این وطن پرستی است؟ (آفرین) این وطن پرست دادن است این همان سکوت است این همان است که دیشب شاهنشاه عنوان کردند که اگر وطن پرستان ساکت بنشینند مملکت از دست خواهد رفت. بهر تقدیر ما وظیفه داریم که اگر مطالبی بنظرمان میرسد با صداقت و صراحت که تر دولت هم هست عنوان کنیم بنده اعتقاد دارم که اگر جناب رئیس موافقت بفرمایند و نمایندگان محترم هم موافق باشند این لایحه به کمیسیون برگردد تا با دقت و مطالعه بیشتری و واقعاً با توجه با اصول قانون اساسی بررسی شود چون در شور دوم دیگر نمی‌شود پیشنهاد داد هدف از دوشوری بودن اینست که واقعاً یک لایحه بررسی شود این یکی از با اهمیت ترین لواهی است که در این دوره قانونگذاری مطرح است و ما در مقابل نسلهای آینده با تصویب این لایحه مسئولیم و جوابگو هستیم بنده آئین نامه مجلس را خوانده‌ام ماده ۹۱ می‌گوید لواهی قانونی که از طرف دولت به مجلس شورای ملی پیشنهاد می‌شود باید دارای موادی متناسب با اصل موضوع باشد و دلائل لزوم آن در مقدمه لایحه بوضوح درج و بعنوان

قانون تعیین شده باشد من دلیلی ندیدم، توضیحی نشنیدم که چه مشکلی در کار آن قانون بود اگر مشکل بود آیا نمی‌شد آن قانون را اصلاح کرد جناب وزیر کشور من به شما هم اعتقاد دارم و هم احترام می‌گذارم ولی شما همیشه وزیر کشور نیستید قانون برای نسلها میگذرد شما فکر آن روزی را بکنید که خدای ناکرده کسانی آمدند و خواستند از این قانون سوء استفاده کنند و با این قانون همه گونه امکانات برایشان مهیا است من خواهش می‌کنم جناب رامبد شما که یک وقتی در آن کرسی نمایندگی می‌نشستید شرافتاً این لایحه را بپیرید منزل و بعنوان کسی که سالها در اینجا فریاد کشیده بخوانید هرچه شما گفتید من قبول می‌کنم به یقین چقدر دست دولت را باز گذاشته‌اند و هر جا و هر لحظه‌ای که دیدند در قلان صندوق انتخابات مسئله‌ای پیش آمده آنرا متوقف می‌کنند مثلاً ۲ تا صندوق را ساعت ۹ صبح تعطیل می‌کنند من این لایحه را با دقت خوانده‌ام و بیش از ۳۰ پیشنهاد دارم که تقدیم می‌کنم البته تکراری کنم و تقاضا می‌کنم موافقت بفرمائید این لایحه برای شور اول برگردد به کمیسیون هم پیشنهاداتم را تقدیم می‌کنم و همین‌جا اعلام می‌کنم عوامفریبی هم نیست که اگر پیشنهاداتم تصویب نشود من چون در مقابل شرافتم و در مقابل ملت ایران تعهداتی دارم به این لایحه رأی مخالف خواهم داد (رحیمی لاریجانی - من هم همین کار را خواهم کرد ولی عوامفریبی چیز دیگری است) تظاهر نباید کرد تمام نمایندگان بیشتر از ۵۰ تا ۱۰۰ پیشنهاد دارند اجازه بفرمائید جناب رئیس برگردد به کمیسیون چون آنچه که برخلاف قانون اساسی است باید از این لایحه خارج شود.

رئیس - چون این لایحه در شور اول است اجازه بفرمائید با پیشنهادهای نمایندگان محترم برگردد به کمیسیون و در آنجا بحث شود شما در شور اول فقط رأی میدهید که در مواد شور شود به چیز دیگری رأی نمیدهید .

پزشکپور - طبق ماده ۱۰۲ ممکن است پیشنهادها رد شود .

مظهری - امیدوارم این مطلب که نمایندگان عوامفریبی میکنند دیگر در اینجا تکرار نشود (قائمی - جامعه ما بان معنا دیگر عوام هم ندارد) البته دیگر عوامفریبی هم نمیشود کرد چون ما براهی نرقیم که معتقدات مردم را براه عوامفریبی بکشانیم. (سواد کوهی - جامعه ایران به آن معنی عوام ندارد که فریفته بشود)

مطالبی در این لایحه مطرح شده است که در ظاهر قضیه بسیار تشنگ تنظیم شده ولی اجرای آنرا منوط به تصویب آئین نامه‌هایی کرده‌اند که از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید بنده اعتقاد دارم همه آئین نامه‌های قوانین باید به تصویب کمیسیون‌های مجلسین برسد و جناب آقای رئیس این بحث را بارها مطرح کرده ایم که باید همزمان با تقدیم لایحه آئین نامه‌اش هم به مجلس بیاید نه اینکه لایحه را تصویب کنید و آئین نامه‌اش را که پیش‌بینی شده بعد از یک سال، دو سال یک چیزی بیاورد بعنوان آئین نامه، باید همراه با لایحه و حداقل همراه با طرح شور دوم آئین نامه‌اش هم بیاید و در مجلس تصویب شود. بنده یک نکته را می‌خواهم عرض کنم در این لایحه پیش‌بینی شده هر کس می‌خواهد نامزد بشود باید اول داوطلب شود آنگاه اگر آن هیأت دولتی تشخیص داد که واجد شرایط هست می‌رود نامزد میشود اگر انتخابات تابستان آینده بموقع برگزار بشود ۲۶۸ نفر وکلای کنونی داوطلب میشوند چگونه آن هیئت می‌خواهد بگوید که بعضی از اینها صلاحیت نامزد شدن را ندارند کسی که وکیل مجلس است چطور می‌خواهد یک هیأتی به وضع او رسیدگی کند که ایشان صلاحیت دارد یا نه اگر شرایط لازم را نداشته چطور وکیل شده است و چطور به مجلس آمده است؟ پس ضرورت ندارد که به وضع نماینده مجلس به هنگام انتخابات دوره بعد رسیدگی شود هر کس نامزد شد داوطلب است....

دکتر صدیق اسفندیاری - وکالت مجلس که مادام‌العمر و ثروثی نیست.

سلمان سواد کوهی - هیأت به شرایط قانونی توجه نمیکنند نه بشخص.

می‌کنم این توضیح را بفرمائید برای آگاهی مجلس که به چه دلیل و براساس چه مشکلاتی و بر مبنای چه ضرورتی این لایحه تنظیم شده است و خدای نکرده ما را به آن تعبیر و اندازید که فکر کنیم مشاورین شما مشاورین حزبی بوده‌اند که هیأت اجرائی را انتخاب کردند البته من انتخاباتان را به شما تبریک می‌گویم ولی مردم باور نمیکنند (همه نمایندگان)

نوذر صادقی - بهترین انتخابات بود.

سلمان سواد کوهی - بیخود حرف نزنید و عوام‌فروبی نکنید.

یکنفر از نمایندگان - این دلیل اعتماد مردم به مجلس است.

مظهوری - من این دلیل را نمی‌پذیرم البته به آنهایی که انتخاب شده‌اند تبریک می‌گویم ولی چگونه انتخابی جناب رامبد، بشرفم قسم می‌خورم آن کسانی که آمدند آنجا و صحبت کردند مرا متأثر کردند برای چه می‌خواهید موجب بی اعتقادی مردم بشوید (همه نمایندگان) چه اشکالی دارد که چند نفر انتخاب بشوند یا نشوند چرا مردم و مملکت را به اینجا می‌کشانید؟ به خدای محمد از همه وجودم این مطالب را می‌گویم این چیزها اگر اینجا نگویم کجا بگویم؟ (تقوی لاریجانی - با فریاد) چرا اینقدر داد می‌کنی؟ (خنده نمایندگان) بهرحال امیدوارم که تعصب بخرج ندهیم و این لایحه را بصورتی که بتوانیم در قبال نسلهای آینده احساس مسئولیت بکنیم اصلاح کنیم من فکر میکنم مسئولیت بزرگی در مورد تصویب این لایحه داریم چون سرنوشت و آینده مملکت در گرو تصویب این لایحه هست.

۷ - تقدیم سوال بوسیله آقای دکتر مشیر از دولت

رئیس - آقای مشیر فرمایشی دارید بفرمائید.

مشیر - سوالی است از دولت در مورد وضع دانشگاهها که تقدیم می‌کنم.

رئیس - سؤال به دولت ابلاغ میشود (ادامه بحث در کلیات لایحه انتخابات)

رئیس - جناب آقای رامبد بفرمائید.

رامبد (وزیر مشاور در امور پارلمانی) - جناب آقای رئیس، نمایندگان محترم، بنده فقط چند کلمه‌ای موظف بودم بپرسم آنچه که جناب مظهوری فرمودند توضیح عرض کنم اظهار نمودند که در جایگاهی که بنده سالها با نهایت افتخار و سربلندی در آنجا نشسته بودم ایشان محبت کرده‌اند و جلوس فرمودند فقط جملاتی را باید

بر آن بنا به وظیفه اضافه کنم، بوجدانیت حق قسم هیچگاه بدون احساس مسئولیت بزرگی که بر عهده‌گرفتم بر اساس انتخاب شدن و نشدن خود صحبتی نکردم (احسنت)

مظهوری - جناب رامبد صدر صد مورد تأیید من هم هست. من چنین منظوری نداشتم اگر شما چنین استنباط کردید نمیدانم.

صدر اگر داد و فریاد باشد ما مطالب را نخواهیم فهمید.

رئیس - رعایت این امر با خود همکاران محترم میباشد عده‌ای از نمایندگان باز تقاضای صحبت دارند و تعدادی هم تقاضا دارند و پیشنهاد داده‌اند که لایحه برگردد به کمیسیون البته بنده دلیلی برای این کار نمی‌بینم، کمیسیون وقتی می‌تواند به لایحه رسیدگی کند که پیشنهادهایی در مقابل اعضای کمیسیون باشد شور اول هم بهین منظور است که نمایندگان پیشنهادهاشان را بدهند تا برود در کمیسیون مطرح و رسیدگی بشود بپیر حال چون پیشنهادی رسیده است قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

احتراماً باستحضار میرساند، از آنجائیکه لایحه قانون انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی حاوی بسیاری نکات حساس و پراهمیتی است که می‌باید درباره آنها دقت بیشتری به عمل آید تا مبادا در مواردی با قانون اساسی منافات پیدا کند. بدین لحاظ پیشنهاد میشود این قانون برای بررسی بیشتر به کمیسیون بازگشت داده شود.

دکتر داریوش شیروانی - دکتر محمدستاری

دکتر سیدعلی اکبر فیروزآبادی

رئیس - کدامیک از آقایان توضیح میدهند؟

دکتر ستاری و دکتر فیروزآبادی - با توضیحاتی که فرمودید پیشنهادمان را پس می‌گیریم.

رئیس - آقای سواد کوهی تشریف بیاورید.

سواد کوهی - جناب آقای رئیس، همکاران گرامی بنده قصد صحبت نداشتم ولی چون اینجا صحبت از مخالف بودن این لایحه با قانون اساسی شد خواستم توضیحاتی عرض کنم تا خدای نکرده توهمی برای کسانی که در خارج هستند پیدا نشود اصولاً از نظر حقوق، قانون اساسی موادی است که بوسیله مجلس مؤسسان به تصویب میرسد در حکومتهای دنیا بعد از انقلاب معروف فرانسه در سال ۱۷۸۹ دو طرز تفکر پیدا شد یکی اینکه هر قانونی که مخالف قانون اساسی باشد می‌رود در مرجعی و به آن

رسیدگی میشود و آن مرجع نظر میدهد و این را حکومت آمریکا پذیرفت. و در کشورهای دیگر عملاً نظر بر این است که بطور کلی هیچ قانون عادی نباید مخالف قانون اساسی باشد در این کشورها بحث است که اگر آمد و اشتباهاً مجلس قانونی را مخالف با قانون اساسی تصویب کرد چه باید کرد و باز نظرهای مختلفی است که آیا در این مورد دادگاهها می‌توانند قوانین عادی را به اعتبار اینکه مخالف قانون اساسی است لغو کنند یا نه باز نظرات مختلفی است، جای بحث اینجا نیست، اما وقتی قانون انتخابات آمد به کمیسیون دادگستری جناب پزشکپور کسانی که آنجا نشسته بودند همه همکاران شما هستند یا قاضی هستند یا وکیل و در وطنپرستی آنها هم شکی نمی‌شود کرد، همه آنها معتقد بقانون اساسی هستند، همه آنها وقتی که حزب رستاخیز ملت ایران آمد و یکی از اساس آنرا قانون اساسی دانست، بنابراین معتقدند که نباید بحدود قانون اساسی تجاوز کرد، اما تشخیص اینکار کار آسانی نیست، هرگاه قانون یا لایحه‌ای یا پیشنهادی مخالف قانون اساسی است باید مدلل و موجه بودنش را بیان کنیم والا خدای ناکرده در بیرون اینطور انتشار پیدا می‌کند که مجلس رستاخیز دارد قانونی مخالف قانون اساسی می‌گذراند و این دونشان مجلس رستاخیز است، به چه انگیزه‌ای ما بیائیم یک عملی خلاف قانون اساسی انجام بدهیم؟ ترتیب انجام انتخابات در قانون اساسی ما پیش‌بینی نشده است، هرچیزیکه پیش بینی نشده بوسیله قانون انجام میگردد، طریق وضع قانون هم بر همه ما روشن است یا بوسیله پیشنهاد دولت است یا بوسیله نمایندگان، مال دولت را لایحه و مال نمایندگان را طرح می‌گوئیم، لایحه یا طرح می‌آید اینجا و بعد می‌رود به کمیسیونها و با این تشریفات انجام می‌شود، ما کسانی که در کمیسیون دادگستری بودیم بهیچوجه مخالفتی با قانون اساسی ندیدیم ممکن است این قانون هزار عیب داشته باشد و بهین جهت است که مجلس شورای ملی پیش‌بینی کرده است که بررسی شود در کمیسیون و بعد بیاید در جلسه علنی و بعد نمایندگان محترم در جلسه علنی نظرشان را بدهند. ولی اینکه ما بخواهیم بگوئیم بطور کلی مخالفت با قانون اساسی دارد من نمی‌بینم و اگر جناب پزشکپور در کمیسیون دادگستری تشریف بیاورند که خودشان عضو برجسته این کمیسیون هستند و با دلیل کامل ثابت کنند که موردی از این قانون با قانون اساسی مخالفت دارد مسلماً اعضاء کمیسیون نظر ایشان را تأیید خواهند

کرد. همکاران گرامی ماهمه دوره‌های انتخابات را دیده‌ایم و انجمنهای نظارت را هم دیده‌ایم بفرمایش ایشان در دوره‌های مختلف دخالت‌های ناروای دولت را بعضاً در انجام انتخابات دیده‌ایم. با همین قانون و تشریفات موجود که می‌خواهیم صحنه بگذاریم اما دولت شاید فکر کرده که لایحه بهتری برای اجرای انتخابات صحیح بیاورد. این نظر دولت است که کمیسیون دادگستری و کمیسیون کشور ناآنجا که توانستند مطالعه کردند حالا بر شما خانوما و آقایان است که پیشنهاد بدهید و تشریف بیاورید کمیسیونها و اظهار نظری فرمایید. اگر در کمیسیون تصویب نشد چه می‌شود؟ آئین‌نامه راهش را باز کرده است. نماینده پیشنهاد دهنده در کمیسیون حاضر می‌شود. اگر پیشنهادش قبول نشود و پس از رأی رد بشود می‌آید جلسه علنی و این جلسه علنی است که حاکم است اگر نظر آن نماینده را تأیید کردند موضوع تمام است بنابراین جرایم حرفیا را بزنیم و یک قانون را از مجرای اصلی و صحیحش خارج کنیم که انعکاس در خارج خوب نیست. ما اینجا نشستیم برای اینکه میدانیم این قانون باسنوشت و با حقوق مردم سروکار دارد. بنابراین بجای اینکه بیاییم جنجالی بکنیم و ناراحتی ایجاد کنیم. برویم مطالعه و تحقیق کنیم. پیشنهاد بدیم و بعد پیگیری کنیم. (احست)

رئیس - آقای ظفری تشریف بیاورید.

ظفری - جناب آقای رئیس، همکاران عزیز در آغاز صحبت خودم از آئین‌نامه داخلی مجلس شورای ملی صفحه ۵۴ ماده ۱۰۲ را قرائت می‌کنم:

ماده ۱۰۲ - موقعیکه گزارش کمیسیونهای مربوط راجع بلایحه یا طرح عادی (جز در مورد عهود و مقاوله نامه‌ها که طبق مواد ۱۱۱ تا ۱۱۶ ترتیبات خاص برای آن مقرره است) برای شور اول در جلسه علنی مجلس مطرح گردد باید قبلاً در کلیات آن از لحاظ رد و قبول و منافع و مضار آن (بدون ورود در مواد) مذاکره شود. پس از ختم شور در کلیات یعنی تصویب کفایت مذاکرات در آن باب، رئیس نسبت برورد در شور ماده واحد یا مواد از مجلس اخذ رأی میکند و در صورتیکه رأی داده نشد رئیس رد لایحه را اعلام مینماید و هرگاه رأی موافق داده شد شروع بمذاکره در ماده واحد یا مواد میشود و بعد پیشنهادهای واصله نسبت بهریک از مواد و همچنین مواد الحاقیه که هر دو باید کاملاً مربوط بموضوع مواد لایحه باشد جداگانه قرائت و بدون بحث بکمیسیون ارجاع و در ضمن بلافاصله پیشنهادها

طبع و توزیع میشود.

عرض کنم مطالبی اینجا عنوان شد، جناب آقای رحیمی لاریجانی همکار ارجمند فرمودند که مسأله موضع‌گیری در مورد رأی مثبت و منفی در شورای اول مطرح نیست برای پاسخگویی باین اشتباهی که پیش آمد من مبادرت بقرائت این ماده کردم. ما در این شور نسبت به کلیات لایحه صحبت می‌کنیم و اگر لایحه در موضع و موقعی قرار داشته باشد که اصولاً برای شور دوم مناسب تشخیص داده نشود در پایان این بحث همانطور که در ماده ۱۰۴ ذکر شده است رأی‌گیری خواهد شد و می‌تواند رأی مثبت و یا رأی منفی باشد، پس می‌توان اعلام کرد که در بحث کلیات لایحه من نماینده باشرایطی که این لایحه دارد در چه موضعی قرار دارم. این بحث کاملاً مستدل و منطقی و برابری مقررانی است که در آئین‌نامه داخلی مجلس شورای ملی در موقع طرح لوایح ذکر شده. و اما خوشبختانه با مطالبی که سخنگویان قبل از من جنابان نمایندگان مجلس مطرح فرمودند جای بیان مطالب بسیاری برای من نیست گویانکه من خودم متخصص در زمینه مسائل حقوقی نیستم بعنوان یک مهندس در مکاتیک و اقتصاد ممکن است اظهار نظرهایی داشته باشم اما با توجه به اصل ۱۲ قانون اساسی که مصونیتها را صرفاً مختص به نمایندگان مجلس شورای ملی میداند با توجه باین لایحه ما می‌بینیم که تسری پیدا کرده و نسبت به نمایندگان مجلس هم قائل شده‌ایم. اشکال کار در این است که ممکن است ما بایک قانون عادی حملاتی نسبت به قانون اساسی کرده باشیم و گستاخ شویم که قدم اول را برداشته‌ایم و شادان گامهای دیگری را نیز بدون توجه بقانون اساسی برداریم که این از بزرگترین خطرها است و سؤال شما نیز سؤال خطرناکی است که چرا باید در فضای یک حکومت قانونی طرح شود اگر ما اصول و پایه‌هایی را برای خودمان نشانیم و بر آن اصول و پایه‌ها زنگنه‌ای آینده خودمان را بنا نکنیم با اعتماد به چه چیزی می‌توانیم به طرف آینده حرکت کنیم. قانون اساسی برای ما بنیادهای روشن و استواری است که باید در حفظ و حراست آن نهایت جدیت خود را بکار ببریم وقتی من بعنوان کسی که بهرحال خیره امور حقوقی نیستم با چنین حمله‌ای نسبت بقانون اساسی مواجه می‌شود در واقع توقع دارم از جناب آقای دکتر سواد کوهی متخصص حقوق و قوانین که ایشان تبحر لازم نسبت باین مسأله را می‌کردند، در حال حاضر تصور می‌کنم آنچه در شور

اول مطرح است این است که اطمینان داشته باشیم لایحه‌ای که بمجلس ارائه می‌شود در محدوده قانون اساسی قرار داشته باشد و هرگز چنین تصویری نمی‌بایست بخاطر کسی خطور کند لویحی که از طریق مقامات خیره و کارشناس و قانون‌گذاری تهیه و بمجلس داده می‌شود چه بصورت لایحه و یا طرح ملی تواند مغایر با قانون اساسی باشد. چنان لایحه‌ای نمی‌تواند در مجلس مطرح شود و اگر لایحه‌ای بهرحال در یکی از مواد مغایر با قانون اساسی باشد طرح آن لایحه در مجلس شورای ملی نمی‌بایستی صورت گیرد. این است که مخالفت برخی از سخنگویان محترم در کلیات لایحه باین مناسبت بود که این لایحه با قانون اساسی مغایرت دارد و ایجاب می‌کند که بهرحال این لایحه در مجلس طرح نشود. حداقل برای شور مجدداً به کمیسیون برگردد و پس از تفتیح از نظر اصول قانون اساسی، آنوقت برای شور اول بمجلس داده بشود. این مطالبی بود که در مورد سخنانی که سخنرانان قبل از من بیان فرموده بودند لازم بود یادآوری کنم و اما برای من همچنانکه عرض کردم تحصیلات حقوقی ندارم مسأله دیگری مطرح است. همیشه بایک احساس ویژه‌ای در هر موضعی بویژه در این موضع عظیم و محترمی که تربیون جلسه علنی مجلس شورای ملی هست قرار گرفته‌ام فارغ از تمام زد و بندهای زندگی مادی و جدا از تمام آنچه که احساسات آدمیان را بسوی خود می‌کشد و وابسته به آن سوگند و ایمانی که برای پاسداری از حقوق ملت و مردم ایران یاد کرده‌ام سخن می‌گویم و آنچه‌ای که مرا به اینجا کشانده بخاطر بیان همین مطلب است من فکر می‌کنم که یک جامعه می‌بایستی بر اصول قانون مشخص استوار باشد و هرگاه کسانی پیدا شوند و بخواهند بنحوی از انحاء این اصول را زیر پا بگذارند و بعد تصور کنند که خواهند توانست بر جامعه حکومت کنند سخت در اشتباه هستند. بیاد آن داستان کودکانه افتادم که موشها بنشینند و با خودشان اندیشیدند که ما زنگوله‌ای بسازیم و بگردن گربه آویزان کنیم. بسیار متأسف می‌شوم که ما قوانینی را در مجلس تصویب کنیم که خدای نخواسته از مغزهایی مثل مغز آن موشها تراوش کرده باشند انتخابات یک جنبه ندارد که فقط با تصویب رساندن بهر طریق یک قانون بشود آنرا انجام داد بلکه هدف بسیار حساس‌تری در پشت هرا انتخابات نهفته است و آنرا قانون اساسی روشن کرده است و آن چیست. نمایش قدرت و اراده یک ملت است کسسه می‌بایستی دولت خودش را در رستن

بمسوی آرمانهای تاریخی هدایت کند. پس اگر انتخاباتی صورت می‌گیرد می‌بایستی آن تبلور اراده شکست‌ناپذیر و لایزال ملت باشد. شما می‌بایستی با قوانینی که بمجلس می‌آورید بتوانید این مردم را در پهنه این سرزمین با ایده‌آلهای خودشان به پای صندوقها بکشانید و آنوقت کسانی را به این مجلس بفرستند که حاکم بر منافع ملت و ناظر بر هزینه کردن بیت‌المال باشند با توجه به مردم نه با توجه به خود، نه با توجه به سیستم اداری که تصور بکنیم با مغزهای کودکانه و کم رشد اگر این قانون را بگذاریم دست مردم را کوتاه کرده‌ایم. اگر این قانون عملی بشود چنین است ولی عملی نمیشود یعنی شما همراهی و همدلی مردم را در شرایطی که لازم است پشت سر خود نخواهید داشت می‌بایستی بنویسید مردم ایران نگاه کنیم و قانون اساسی ما به این سو نگاه می‌کنند بهرحال می‌بایستی با قوانینی که می‌آورید این نیروی متشکل مردم را متبلور کنید. ما شنیده بودیم و دیده بودیم که انتخابات در دو درجه صورت می‌گیرد ولی هرگز ندیده بودیم که جهت انتخابات دو درجه‌ای را معکوس بکنند ابتدا بیایند و نمایندگانی را انتخاب کنند و بعد بگویند که حالا بروید آنها را که ما انتخاب کرده‌ایم بهشان رأی بدهید ممکن است ملت ایران کسانی را انتخاب کنند و آنها همچنانکه در قانون اساسی ملت ایران مطرح است به مجلس شورای ملی بیایند و به نیروی و کالت‌نامه ولی و کالت‌نامه‌ای که از جهت مردم ایران دارند آنوقت بر نامه‌ای را اجرا کنند ولی و کالت را اول انبوه ملت ایران باید به فرد مورد نظر خودشان داده باشند می‌بایستی آزادانه رأی به افراد مورد اعتماد خودش داده باشد ما سخن از مشارکت بیشتر مردم میشنوم و آنگاه می‌بینیم که درست‌مغایر با چنین سخنانی رفتار می‌شود مسئله ایست نامی‌بینیم که در قوانین قبل از این مشارکت مردم بیشتر بود و امروز با این لایحه مقفود میشود امروز انتخابات دودرجه‌ای معکوس را در مقابل مردم می‌گذاریم و آنوقت توقع مشارکت مردم را داریم چگونه میشود مردمی را محدود کرد بعد سخن از مشارکت گفت پس می‌بایستی با توجه دقیق به این مسائل نه با قانونی کردن مسائل با اینکه چگونه میشود از نیروی لایزال ملت استفاده کسرد لیسوا بیسج را از تصویب بگذرانیم و بتوانیم هر روز امیدوارتر باشیم با اینکه نیروهای مردم می‌توانند بسوی هدف مانند اشعه لیزر جمع شوند با اعتماد به نماینده خودش تمام قوانینی که از

مجلس می‌گذرد قوانین تصویب شده خودش بداند من تعجب می‌کنم که می‌بینم که داستان « یکی برسراخ بن می‌برید » دازد تکرار میشود ما برته نیرومندی بنام قانون اساسی ایستاده‌ایم و آئوت می‌خواهیم شاخه‌ای را که بر سرش نشسته‌ایم از پایه بزیم چگونه میشود کسی که خودش را نماینده این ملت می‌داند و سوگند یاد کرده است که برای دفاع از حقوق ملت با آخرین نفس بایستد در یک چنین موقعی با اعتقاد نسبت به وظیفه‌ای که هر ایرانی نسبت به موضع مملکت و ملت و نظام خودش دارد اعلام می‌کنم که جدا از هر تصویری که بشود کرد جدا از هر آینده‌ای که بشود تصور کرد جز بیان حقایق وظیفه‌ای برای خود نمی‌شناسم من تعجب می‌کنم که قانون در ۷۰ سال پیش می‌توانست مردم ایران را صاحب اختیار خودش بشناسد و به او حق بدهد که نماینده خودش را به مجلس بفرستد امروز در چنان موضع نباشد از نظر تقدیم کنندگان لایحه در آن مرحله‌ای از رشد نباشد مستقیماً نماینده‌اش را انتخاب کند گروهی بشینند و نماینده تعیین کنند که این نماینده بد است و آن‌ها خونین توی اینها می‌تواند انتخاب کند مسئله‌ای که ما با آن روبرو هستیم در حال فکرمی‌کنم مسائل اصلی در مورد این لایحه اینها بود البته اگر بنا باشد وارد خود لایحه بشویم مسائل زیاد است ولی نظر من اینست که هیچ لایحه‌ای که مغایر قانون اساسی باشد طرحش در این مجلس مجاز نیست پیشنهاد می‌کنم و برایش نه خودم استوار هستم که این لایحه به کمیسیون برگردد و دوباره کار خودش را از آنجا شروع کند.

رئیس - آقای نودرصادی بفرمائید.

نودرصادی - با اجازه مقام ریاست، سروران ارجمند، باینکه بنده همیشه صدایم کوتاه بود ولی بمناسبت اینکه سرماخورده‌ام صدایم کوتاه‌تر شده اما توجه نمایندگان محترم مجلس شورای ملی را به این نکته جلب می‌کنم که می‌گویند و انظر مقال و لا تنظر من قال « بان چیزی که گفته میشود نگاه کنید که مطابق فلسفه و عقل و درایت باشد نه بصدای بلند (نواب صفا - این ترجمه‌اش قدری اشکال داشت!) بیان من در وهله اول اینست که ببینیم آیا این لایحه که به مجلس شورا آمده است مخالف قانون اساسی است که این قدر درباره‌اش بحث میشود یا خیر؟ جناب پزشکپور جنابعالی استاد بنده هستید در حقوق ولی قبول بفرمائید بنده هم شاگرد مکتب حقوق هستم در خدمت شما، شما که می‌آئید اینجا و می‌فرمائید این لایحه مخالف قانون اساسی است

و خودتان هم عضو کمیسیون دادگستری هستید چرا این مسائل را آنجا بیان نفرمودید؟ آیا بیان آن مطالب من غیر مستقیم اشارتی نیست به تکالیف اخلاقی و ملی اعضای محترم کمیسیون دادگستری که همه‌شان حقوق دانان عالی مقام مملکت هستند؟ آیا این توهینی نیست به اعضای کمیسیون کشور که همه شان از دوستان عالیقدر و همکاران حضرتعالی هستند؟ چطور میشود ۳۶ نفر اعضاء ایندو کمیسیون این مطلب را تشخیص نداده باشند که این قانون مخالف قانون اساسی است در حالیکه آنها هم حقوقدان هستند ولی تنها حضرت عالی آمدید به آن بیاتان گفتید که این لایحه مخالف قانون اساسی است، فقط و فقط اشارتی کردید که این لایحه مخالف قانون اساسی است بدون ارائه دلیل و بدون استدلال (بزدی - استدلال شد شما تشریف نداشتید) یک قسمت از استدلالهای شما را شنیدم فرمودید که اگر یک نفر نامزد انتخاباتی کاندیدا بشود بنابراین نباید این امر موجب تفضیح حق او بشود وقتی منتفع از حق نخواهد از حق خودش استفاده کند آیا بالاجبار میشود او را وادار کرد از حقش استفاده کند (یکی از نمایندگان - یعنی چه؟ توضیح بدهید) به عرض دوستان عزیز میرسانم اولاً باید بدانیم که چه دولت و چه نمایندگان مجلس شورای ملی همه در ساحت مقدس مجلس و در زیر پرچم رستاخیز ملت ایران به نیات شاهانه ایجاد شده است حرف می‌زنیم عمل می‌کنیم و نتیجه می‌گیریم امکان ندارد یک وزیر کشوری که خودش عضو حزب رستاخیز باشد و منظور اعلیحضرت باشد جرأت کند که قانونی را خلاف قانون اساسی بیاورد مسلماً در نخست‌وزیری روی این مسائل مطالعه شده و با منطقی و مطالعه خاصی به مجلس شورا آمده است (مظهری - منطقی شما بسیار قوی است!) بنده نمیتوانم در این مورد اظهاری بکنم ولی می‌گویند الاعمال بالنیات.

نیات وزیر محترم کشور آسایش و رفاه عامه مردم است. جناب دکتر طبیب استدلال بسیار بجایی کردید در مورد سن انتخاب کننده شما معتقد هستم که تا به حال هیچ قانونی به کسانیکه سنشان به ۱۸ سال نرسد اجازه نمیداد به عنوان انتخاب کننده حق رأی داشته باشند بهترین اندیشه و بهترین فکر است وقتی که ما می‌بینیم شخصی که ۱۸ سال دارد عضو حزب رستاخیز ملت ایران است باید از مزایای این حزب استفاده کند ما باید به او حق بدهیم که به عنوان عضو حزب رأی بدهد اگر چنانچه این لایحه ایراداتی دارد اما افتخار این امر برای جناب وزیر کشور

و دولت جناب آموزگار خواهد بود اما بعرض دوستان برسانم که بنده بعنوان موافق مشروط صحبت کردم بنده خسوم اذعان دارم که اگر چنانچه بیائیم این اصل کلی را بپذیریم که این لایحه مسلماً مخالف قانون اساسی نیست و الا مگر میشد از کمیسیونها رد بشود؟ و وقتی ما این پذیرش را داشته باشیم و باید هم بپذیریم آنچه را که مخالف قانون اساسی است خود من هم با اجازه تان ایراداتی دارم یکی از این ایرادات این است که شما بقول آقای منظوری باستانی مسأله سن رأی دهنده چه ایراداتی در قانون انتخابات قبلی پیدا کردید که آمدید ارکان آن قانون را متزلزل کردید؟ حتی من میتوانم بگویم آن قانون انتخابات مزایایی داشت و محسناتی داشت که لایحه تقدیمی فعلی آن محسنات را ندارد و اشاره می‌کنم جناب وزیر کشور در شرایط انتخاب شونده در قانون قبلی گفته است انتخاب شونده ویا کاندیدای نمایندگی معروف به امانت و درستکاری باشد، شما آمدید این شرط را حذف کردید البته حذف این مسئله خلاف قانون اساسی نیست شما وقتی در انتخابات اعضای شورای داوری و خانه انصاف قانونی می‌آوردید و می‌گویند آن کسی که عضو شورای داوری و خانه انصاف است باید حسن شهرت داشته باشد، چطور به خودتان اجازه میدید که کاندیدای مجلس شورای ملی که سرنوشت ملت ایران دست اوست معروف به امانت و درستکاری نباشد و این شرط را حذف کردید یکی از محسنات قانون قبلی این بوده است کاندیدای نمایندگی باید در محل معروف باشد، نمیدانم به چه دلیل و به چه مجوزی این شرط را حذف کردید؟ در این موارد توجه اعضای محترم کمیسیون کشور و دادگستری را جلب میکنم که انشاء الله وقتی که پیشنهادات به کمیسیونها رفت این شرط را خواهند گذاشت. ایرادی که من در ماده اول این لایحه دیدم تعریف اصطلاحات است، عرض شود که اگر مسئله توضیح و اوضاحت عیب نباشد حسن هم نیست، شما آمدید گفتید که انتخابات عبارت است از مجموعه اقدامات و فعالیتهایی که طی آن نماینده از طرف اکثریت رأی دهندگان برگزیده میشود البته قبلاً باید عرض کنم که انتخابات خودش یک غلط مصطلح است، اگر اشتباه نکنم انتخاب صحیح است و در اثر انتخاب من نماینده شدم نه انتخابات (دانشی - برادر همان « انتخابات » ما انتخاب شدیم!) آمدید گفتید که در قانون نویسی باید توجه کنیم به اصول، در این ماده اول نکات بسیار زیادی دیدم که خلاف اصول است، مثلاً می‌گویند رأی مخفی، آن

که در رأی مخفی کسی از آن اطلاع نداشته باشد، دوباره رأی علنی را هم در اینجا تعریف کرده‌اید، اینجا آنقدر مردم ایران خدای نکرده بیسواد هستند که شما آمدید توضیح و اوضاحت دادید. هیچ قسمت از این مطالب در قانون قبلی بدان اشاره نشده است، شما آمدید گفتید که اکثریت مطلق ونسبی چیست، اتفاق آراء چیست، همه دوستان ارجمند و همه انتخاباتیها اینها را میدانند و همانطور که آقای دکتر قاسم‌زاده در کتاب حقوق اساسی گفته است همه حقوقدانان چه در مجلس شورای ملی و چه در جای دیگر بدین مسئله واقف هستند و میدانند. آمدید ناظر را تعریف کردید، احتیاجی به تعریف نبود (دکتر اسفندیاری - همه که حقوقدان نیستند) مسأله دیگری که باید بگویم در تمام این تعاریف از لغات عربی استفاده شده است بخاطرم هست که پیشنهادی تقدیم ساحت مقدس اعلیحضرت همایونی کرده بودند که از این به بعد سعی شود که از واژه‌های فارسی استفاده گردد، حالا که شما آمدید این تعاریف را کردید بهتر نبود از واژه فارسی استفاده می‌کردید؟ نکته‌ای که در انجمن نظارت و هیأت اجرائی است جناب وزیر کشور و جناب آقای رامبد با هر کدام از دوستان پارلمانی که صحبت کردم دیدم هیچکدام از نمایندگان خاطره‌خوشتی از این هیأت اجرائی انتخابات ندارند و استدلالی هم که میکنند اینست که منطقی ندارد برای اینکه این هیأت انتخاباتی عبارت است از انجمن نظارت با اضافه بخشدار. جز اینکه شما کارتان را بیشتر کردید، نتیجه‌ای بدستان نیامید آیا شما این کمیونی که اعضای آن عبارت است از رئیس ثبت احوال و آموزش و پرورش و بخشدار، اولاً رئیس بهداری چه رلی دارد در این امر اجتماعی؟ رئیس بهداری آیا صلاحیتی دارد که بیاید در مورد انتخاب بنده اظهار نظر بکند؟ (چند نفر از نمایندگان - اتفاقاً لازمست!) آیا رئیس ثبت احوال که شما آن را جزء هیأت نظارت گذاشتید جزئی است از کل؟ یعنی رئیس ثبت احوال اصلاً با بخشدار قابل فرق نیستند هر دو عضو وزارت کشور هستند؟ در هیأت اجرائی رئیس بهداری و رئیس ثبت احوال ادغام شده‌اند در مرحله دیگر رئیس آموزش و پرورش و رئیس بهداری ادغام شده‌اند، نمی‌توانید بیائید و خلاف نظر آنها حرف بزنید آن کسی که خلاف حرف فرماندار یا بخشدار میتواند صحبت کند قاضی عدلیه و رئیس دادگاه شهرستان است من نمیدانم آن کمیسیون محترمی که همه دوستان ارجمند به اعضا

آن رئیس محترم کمیسیون آمدند و الحمدالله خدمتگذار بودیم چه عیبی داشت، آن کمیسیون بهترین کمیسویی بود که در تاریخ انتخابات ثبت شده است، بهرحال سعی کنند اعضاء محترم کمیسیون کشور و دادگستری که این هیئت نظارت را تبدیل کنند کمیسیون معتمدان. در این قانون ماده ۴ را بنده زیارت کردم که گفته است انتخاب نمایندگان سابق بلامانع است! مگر جز این بود؟، ما میائیم بموجب قانون مجوزی قانونی بدست افراد میدهم، برای امر حرام؟ برای امر مباح که احتیاج به قانون نداریم وقتی که امری را مباح میدانیم دیگر احتیاجی به مجوز ندارد مگر آنکه بخواهد او را مباح نکند، همانطور که دوست عزیزمان آقای مظهري در مورد آئین نامه صحبت کردند بنده هم معتقدم که آئین نامه هرچه زودتر فراهم بشود و خود این قانون مورد مطالعه قرار بگیرد مواد ۱۸، ۲۰ و ۲۲ صحبت از تهیه وسایل کار است، جناب وزیر کشور اگر بجای اینهمه زحمت میآمدید می چسبیدید به تهیه وسائل کار بهتر میشد چرا بنده با ... رأی اگر اشتباه نکنم نماینده شده ام شما نیامدید این دلیل را بررسی کنید نمیدانم بعضی از دوستان توضیحی خواستند که شما نظراتان را در انتخابات اعلام کنید، گفتم بسیاری از روستاهای ماراه نداشتند، بسیاری از ساکنین روستاها می خواستند بما رأی بدهند، نتوانستند یادم می آید که آقای نکوییان با تراکتور آمدند و رأی دادند، در وسایل کار باید توجه به صندوقهای اخذ رأی کنید، و وزارت کشور اعتبار بیشتری در اختیار بخشد بگذارند.

نکته بسیار جالبی که میخواستم خدمت دوستان ارجمند عرض کنم که در قانون قبلی بود و در این قانون اخیر وجود ندارد در شرایط رأی دهنده است، در قانون قبلی گفته بود کسانی حق دارند رأی بدهند که در محل ساکن باشند یا متوطن باشند ما بجای اینکه در این لایحه بیائیم امکانات هرچه بیشتر مردم را جلب کنیم کمتر می کنیم شما میدانید اکثر آرا منتخین به رأی کسانی انتخاب شده اند که از تهران برخاسته اند و آمده اند به وطن خودشان و رأی دادند برای کاندیداهای نمایندگی شما، در تهران آشنائی کم است و یا اصلاً نیست وقتی کسی میآید در پایتخت ساکن میشود موقع رأی دادن به شهر خودش می رود رأی می دهد چه عیبی دارد؟ استدعای من این است که این شرط وطن را حذف نکند بسیار ارزنده است و بسیار به نفع مصالح آینده مملکت است. یک نکته ای که میخواهم عرض کنم، در دستگاه

دادگستری وقتی حکمی وسیله قاضی صادر شد و مراحلش را طی کرد این را می گویند اعتبار قضیه محکوم بها، جناب آقای رامبد نمایندگان ادوار سابق، قوانینی را که تصویب کرده اند باید بدیده احترام بنگریم، اینها بدون مطالعه تصویب نشده ما الان باید به اینها احترام بگذاریم خیلی بحث شده، صحبت از شرایط انتخاب شونده شد. شما چنین شرطی را برای انتخاب شونده تعیین کرده اید که گفته اید باید دو سال آنجا باشد، بعقیده من این یک مقدار تضيیقاتی است برای انتخاب شندگان، اعتقاد من این است که این را درست کنید ولی آن ۲ شرطی را که گفتم الحاق کنید. دیگر مسئله سواد است، عرض شود کسی که مسئولیتی را بعهده میگیرد باید بتواند از عهده اش برآید وقتی که یک آقای می آید و نماینده میشود باید از منطق، موافق، مخالف و مفهوم قانون سردر بیاورد، شما آمدید و حداقل معلومات اجباری را شرط قرار دادید، خیلی کم است چون وقتی آقای قاسم زاده می آید اینجا و آیات قرآن را توجیه میکنند باید برای او اولویت قائل باشیم و میگوئیم دیپلم باید یک استثناء هائی هم باید قائل باشیم درست است که کارگران هم هستند ولی در سایه تفکرات شاهنشاه آریامهر بسط دانش بنام روستاها و کارخانجات سوق داده شده است و اعتقاد من این است که یک کارگر نباید حتماً دیپلم داشته باشد که بتواند کاندیدای نمایندگی بشود شش کلاس خوب است.

عباس میرزائی - این اعتقاد تو برای خودت خوب است خیلی از دیپلم دارها باید بیایند اینجا و نزد ما درس بخوانند (خنده نمایندگان)

نوذر صادقی - بهرحال مطالبی که اینجا یادداشت کرده ام دارد تمام میشود فقط با اجازه مقام ریاست چند نکته را عرض میکنم بنده در این لایحه دیدم که وقتی در انتخابات دچار اشکالاتی میشوند به یک شورای عالی انتخابات مراجعه میشود و اعطای اعتبار نامه را بشورای عالی انتخابات محول میکنند در این شورا من تمیذام رئیس دانشکده حقوق چه وظیفه ای دارد که بتواند در شورای عالی انتخابات عضو باشد رئیس دانشکده حقوق کسی نیست که بتواند در قانون انتخابات ولیمهمی داشته باشد من خودم قاضی هستم و اشکالاتی جزئی در این لایحه دیدم که موارد اشکال را گفتم و باید بگویم این لایحه اشکالات کلی ندارد و این لایحه کاملاً موافق قانون اساسی است و در مورد ماده ۱۱ و مصونیت آقایان سناتورهایم بنده تعجب میکنم که چرا مورد ایراد

نمایندگان محترم است چون اینجا نگفته است که نمایندگان مجلس شورا از مصونیت برخوردار نیستند البته تصحیح میکنم که ذکر این مسئله هم زائد بوده است و من برای جناب آقای وزیر کشور آرزوی موفقیت میکنم و اعلام میکنم این لایحه نه تنها با قانون اساسی مغایر نیست بلکه با توجه بشرایط زمان و مکان خیلی هم لازم بوده است که به مجلس بیاید منتها باید دوستان محترم مطالب و نظراتشان را در کمیسیون بگویند و مورد توجه قرار بگیرد.

رئیس - آقای سالار جاف بفرمائید.

سالار جاف - بنده بعنوان مؤید این لایحه صحبت میکنم در قانون قبلی پیش بینی شده که فرماندار میتواند اعضاء ششگانه را دعوت کند در حالیکه در این لایحه به انتخاب بقیه اعضاء واگذار شده است و این در جهت مردمی بودن این لایحه است همینطور در مورد ۱۸ سالکان که دارای حق رأی دادن هستند طبقه جوان به انتخاب کنندگان اضافه شده است حتی سطح دموکراسی در این لایحه آنچنان گسترش پیدا کرده که به مقیمان خارج از کشور هم حق رأی داده شده اما موارد مختلف دیگری که اینجا صحبت شد بنظر من هیچ لزومی ندارد که ما اینجا مشاجره کنیم و مباحثه ناپسند داشته باشیم چون همه ما تحت لوای رستاخیز در یک مسیر هستیم و یک ایده داریم که نظام شاهنشاهی و قانون اساسی و تأیید انقلاب شاه و ملت است بنابراین اگر نکاتی بنظر دانشمندان مجلس میرسد که باید تذکراتی در باره آن داده شود برای جلوگیری از انعکاس سوء آن در محافل ضد ایرانی باید از گفتن آن در جلسه علنی خودداری شود و بصورت یادداشتها و پیشنهادها از دولت خواسته شود که به آن نکات توجه شود حرف هائی اینجا زده شد و عده ای خود را وطن پرست معرفی کردند وعده دیگری را ایرانی نما معرفی کردند.

یکفرازان نمایندگان - کسی چنین چیزی نگفت.

قائمی - باین شکل مطلبی گفته نشده است.

سالار جاف - چرا گفت، آقای مظهري گفتند، من رویا روی دارم صحبت میکنم اینها کسانی هستند که از حالا برای حفظ موقعیت خود دارند تبلیغات انتخاباتی میکنند و گرنه وطن پرستی و ذکر کرامات وطن پرستی و علاقمندی باین آب و خاک از شرایط ایرانی بودن است و کسی که ادعای وطن پرستی دارد باید گذشت جانی و مالی در راه وطن داشته باشد و زبان و قلم شان باید در جهت منافع وطن

باشد والا عده ای بیایند و ملت و قانون اساسی را بهانه قرار بدهند اینها حرفهای اضافی است و من از مقام عالی ریاست اجازه میخواهم که ترتیبی بدهند که این مطالب در جلسات خصوصی گفته شود چون انعکاس آن بین افراد ضد ایرانی و خارجی و افرادی که ترقیات ما خاری است در چشم آنان مورد سوء استفاده قرار میگیرد کاری نکنید که همچنان یکدل و یکپارچه باشیم ما سه اصل انقلاب را قبول کرده ایم و نباید از حرف خود بشیمان بشویم لایحه ای که به مجلس میآید در اینجا متخصصین هستند سیاستمداران هستند که اظهار نظر کنند و باید هم اظهار نظر کنند اما استدعای من این است که یکدل و یکزبان بشیم انقلاب باشیم و پشتیبان زائی باشیم که باین دولت خدمتگذار داده ایم (احسنت).

رئیس - آقای یزدی بفرمائید.

منوچهر یزدی - با اجازه ریاست محترم و همکاران عزیز، بدون تردید سخنانی که پیرامون این لایحه مهم، لایحه انتخابات از صبح تا بحال عنوان شد مطلبی را ناگفته باقی نگذارم بخصوص اعتقاد من بر این است که وقتی در فضای باز سیاسی که امروز همه جا سخن از چنین فضائی است و بخصوص در زمانی که ما با ایجاد رستاخیز ملت ایران، تکیه کردیم به عامل بزرگ وحدت ملی جا دارد که از موضع ملی و از زبان ملی و از زبان مردمی که ما نسبت به آنها در پیشگاه قانون اساسی مدیون هستیم سخن گفته شود در اینجا دوستان اشاره ای داشتند که لایحه موجود خلاف قانون اساسی نیست بدون تردید برای من که مثل آقای توذر صادقی کارشناس حقوق نیستم این سؤال باقی میماند که اگر ماده ۱۱ قانون انتخابات مخالف با قانون اساسی نیست پس ناش چیست؟ وقتی در ماده ۱۲ لایحه انتخابات مصونیت های پارلمانی را که در متن قانون اساسی اشاره شده است بوسیله یک قانون عادی تسری بدهیم به نمایندگان مجلس سنا این اگر عدول از قانون اساسی نیست پس چیست؟ (صحیح است) موضوع این نیست که در اینجا عده ای بعنوان موافق در مقابل گروه کسانی که معتقدند این لایحه مخالف با قانون اساسی است جبهه بگیرند مسئله در این است که در پیشگاه ملت و در این ساحت مقبل مجلس شورای ملی بدون هرگونه حب و بغض مسائل را بشکافیم شکافتن این مسائل برای ملت ایران مطرح است و الا این صتدلی که امروز برای حفظ آن در سال های آینده تلاش میکنیم چیز خوب و شریفی است ولی زمانی شریف است

که شرافت آن را با صداقت و با شرافت و با حفظ سوگندی که در پیشگاه مجلس شورای ملی یاد کرده‌ام حفظ کنیم و اگر نه این کرسی‌ها ارزشی نخواهد داشت صحبت در این بود که در تشریح مطالب این لایحه باید از موضع ملی سخن گفت وقتی که ما تمام سرنوشت انتخابات آینده را بدست هیئت اجرائی سپردیم بدون اینکه از مردم مدد خواسته باشیم بدون اینکه مردم را در آن مداخله داده باشیم چگونه میتوانیم معتقد باشیم که اصل تفکیک قوا در اینجا رعایت شده است اینکه دیگر عوام فریبی نیست جهاب سواد کوهی؟

سواد کوهی - ارتباطی ندارد قبلا که فرماندار بود .
یزدی - اولاً فرماندار یک هیئت ۳ نفری را انتخاب میکرد ولی امروز آن ۳ نفر از توده مردم نیستند اینها مقامات اجرائی هستند ما با توجه باینکه قبول کنیم مقامات اجرائی حسن نیت دارند اگر قبول کنیم که این انقلاب اداری را برای این مقامات اجرائی نخواسته‌ایم اگر قبول کنیم که کمیته‌هایی که اخیراً بدستور نخست وزیر تشکیل شده همه حسن نیت دارند ولی لافل میتوانیم اعتراض کنیم که مردم را در این انتخابات طبق این لایحه به بازی نگرفته‌ایم و آن سه نفر هم که بعنوان معتمد محل اینجا برگزیده شده‌اند، برگزیده همان مقامات اجرائی هستند (صحیح است) این است که توجه باین مسائل در شان مجلس است و در شان این است که صمیمانه دفاع کنیم و برخلاف آنچه که آقای صادقی بیان داشتند و اعتقاد داشتند فریاد بزنیم (احسن است) شأن مجلس رستاخیز ایجاب می‌کند که در مواضع ملی از سرنوشت ملی و از آینده ملت ایران در این جا دفاع کرده باشیم . با چه اعتقادی بفرزاد خودمان میتوانیم مطمئن باشیم که ما خواهیم بود پشت این کرسی و چنین به دفاع برخیزیم (صحیح است) این است که من چون وقت مجلس گذشته است سخن را به درازا نمی‌کشانم و گفتارم را کوتاه می‌کنم و فقط توجه دوستان را به این حقیقت جلب می‌کنم که برخلاف آنچه که تصور می‌رفت دولت صداقت و صراحت چنین جبهه‌ای در مقابل این سخن که این لایحه برخلاف قانون اساسی است نگرفت این جبهه را گروهی از نمایندگان باز کردند ولی اعتقاد بر این است که اگر طالب حق و حقیقت هستید و معتقد به سوگندتان هستید این لایحه باید برگردد به کمیسیون برای بررسی بیشتر برای این که دست عوامل اجرائی را از تعیین سرنوشت نمایندگان ملت ایران دور بکند. این را ما منطقی نمیدانیم به خصوص با

تکیه بر این که اصل انقلاب اداری، اصل انقلابی است که شاهنشاه دستور اجرای آن را صادر کرده‌اند بخصوص که در شرایط و فضائی هستیم که کمیته‌هایی تشکیل شده برای نظارت بر این مهره‌ها، ما این چنین اعتمادی و اطمینانی بر این مهره‌های اجرائی و عوامل اجرائی نداریم و دست‌آن‌ها را در تعیین سرنوشت ملت ایران این چنین بازنگذاریم (احسن است - احسن است)

رئیس - آقای عباس میرزائی بفرمائید.
عباس میرزائی - با اجازه مقام ریاست بنده عرض میکنم نمایندگان مجلس شورای ملی دز باره لایحه‌ای صحبت می‌کنند که قبلاً قانونی بر مبنای قانون اساسی در مجلس شورای ملی و مجلس سنا تصویب شده و به سبب آن قانون این نمایندگان عصر رستاخیز در این مجلس در کرسی نمایندگی جلوس کرده‌اند و همه شما ادعای دارید، و رهبر عالیقدر مملکت ایران شاهنشاه آریامهر در افتتاح مجلس دوره ۲۴ فرمودند بهترین انتخابات و از نمایندگان ادوار گذشته که در راه این کشور و شاهنشاهی ایران خدمات شایانی کرده‌اند قدر دانی فرمودند شعری بمناسبت عرض میکنم

نام نیک رفتگان ضایع مکن

تا بماند نام نیکت برقرار

شما باید بدانید ما نمی‌توانیم از اولین دوره مجلس شورای ملی ایران تا این دوره آن کسانی که قبل از انقلاب ایران در کرسی نمایندگی مجلس شورای ملی دلسوزی کرده‌اند، در راه این مملکت با فراکسیون حزب توده خائن که در این مجلس با نخست‌وزیر وقت مرحوم ساعد و لویچی که تقدیم مجلس میکرد همیشه ایستادگی منطقی مینمودند آن نمایندگان وطنپرست همیشه در مقابل توده‌ایهای خائن ایستادگی میکردند و نمایندگان حزب توده در مجلس بیشترین بیچارگی‌شان این بود که بتوانند در بین کارگران رسوخ کنند و نتوانستند و دیدیم آن گونه افراد خائنی که توانسته بودند بدست خارجی و بدست اجنبی‌ها در این مجلس راه پیدا کنند چگونه امروز مشاهده می‌کنیم که همان نوکران در دامن اربابان شان خارج از مرز ایران زندگی می‌کنند و زوزه کشی می‌کنند. خانمها و آقایان آن‌ها خواهان کمونیستی و کمونیست شدن این مملکت هستند که آرزوی شان را هم به‌گور میرند (صحیح است - احسن است) ایرانی مسلمان و شاهدوست و وطنپرست است و با هیچ اجنبی و اجنبی پرستی موافق نیست خانقها و آقایان من به جناب پزشکپور و جناب ظفری و جناب

یزدی و جناب اخلاق‌پور به این وطن پرستان شریف و عزیز و همکار مجلسیم عرض می‌کنم که بدانند ما که این جا نشسته‌ایم، آزادی که شما از آن دم می‌زنید نباید نکته‌ای بدست خائنین بدهد که در لباس خیانت از کلمه آزادی میخواهند سوء استفاده کنند چه در داخل مرز مملکت وجه در خارج مرز مملکت . چرا این لایحه برگردد؟ به دنیا میخواهیم چه بگوئیم؟ به ملت ایران چه میخواهیم بگوئیم ، بگوئیم نمایندگان مجلس که مردم آن‌ها را انتخاب کرده‌اند. نمایندگانی که از قضات عالیقدر مملکت بوده‌اند و ملت ایران آن‌ها را انتخاب کرده‌است و طبق نظام نامه داخلی مجلس عضو کمیسیون دادگستری و کمیسیون کشور شده‌اند، این‌ها در بررسی این لایحه آن چنان اشتباهی کردند، که اصلاً رسیدگی نکردند؟ اگر لایحه اولی را که دولت تقدیم کرده و آن چه که الان دیدم در مجلس مطرح است هردو را کنار هم می‌گذاشتید و گوش میدادید موقعی که این لایحه را رئیس مجلس عنوان فرمودند که قرائت بشود تغییراتی را که این دو کمیسیون‌ها در این لایحه دادند برای شما بازگو شد برای اینکه آن‌ها بررسی کردند، ماهمدم از قانون اساسی می‌زنیم این رامن یکبار دیگر هم عرض کردم که ما به سبب قانون اساسی به نمایندگی مجلس انتخاب شدیم و یکی از افتخاراتمان این است که در پشت این تریبون به قرآن قسم خورده‌ایم و امضاء کرده‌ایم که خیانت نکنیم. ما دولتی را که به آن رأی داده‌ایم و منصوب پادشاه است آن کاری خلاف قانون اساسی نمیکند و دولت هم به خودش اجازه نمیدهد که برخلاف قانون اساسی لایحه بیاورد. ولی لویچی را که دولت می‌آورد همیشه ما میتوانیم مواد این لایحه را طبق قانون اساسی زیر و رو کنیم حق ما و کلای مجلس هم همین است ، شأن مجلس هم همین است، چه ترسی داریم که به قانون اساسی می‌چسبیم چه ضعفی داریم از سواد خودمان که مرتب اسم قانون اساسی را بیاوریم و از قانون اساسی صحبت می‌کنیم ، چرا ما در تاریخ مشروطیت باید استناد بکنیم که ما قادر نبودیم لویچی که دولت داد اصلاح کنیم و چسبیدیم به قانون اساسی ، چرا این تنگ را بگذاریم در تاریخ مشروطیت بماند ؟ سوادى را که پزشکپور و شماها دارید چه کسی میتواند جلویش بیاستد چه کسی میتواند به او بگوید حرفت را زن ، اجازه ندهید که من به زبان کارگری بگویم این را شما با آن فارسی قشنگ بگوئید که اخلاق‌پور نباید و اتخاذ سند کند شأن مجلس نیست شأن و کیل

نیست که بیاید از اشتباه کلمه و کیل استناد کند این کار دوره چهارده بود، بروید بخوانید وقت مملکت را با همین خرده حساب‌ها تصفیه می‌کردند ، نه در دوره رستاخیز و نماینده رستاخیز ، چرا آقای اخلاق‌پور از کلمه آقای دانشی که عبارت اصلاحی را هم بیان فرموده بودند ایراد بگیرد دانشی نماینده این مملکت است، دانشی از افتخارات مجلس است و مورد احترام است، گوینده رادیو صحبت می‌کند ولی چه بسا که از روی نوشته هم که میخواهند اشتباه بکنند ایراد ندارد دوباره برمی‌گردد و درست می‌کند . من امروز سکوت کردم خواستم بیایم حرف‌هایی را اینجا بزنم تا ثبت بشود . (اسفندیاری - این سکوت است ؟) سکوت در این جا را نگفتم سکوت در آن جا که نشسته بودم و سکوت کردم . بنده به جنابان نمایندگان محترمی که به عنوان مخالف صحبت کردند عرض می‌کنم در مورد انتخابات اگر مردم این مملکت هر کس را بخواهند این قانون فقط راهنمای آن‌هاست و رأی در دست ملت است که به صندوق می‌ریزند و مانع رأی او کسی نیست به شهادت گفته خود ایشان در مورد دکتر رئیسی پس این راهنمای قانونی است فرمانداری که قبلاً هیئت ۳ نفری را دعوت می‌کرد در همین صورت مذاکرات بخوانید ببینید چه اعتراضاتی به نحوه کار آن‌ها شده است به پرونده‌های انتخاباتی مراجعه کنید ببینید چه شکایاتی به مجلس آمده مگر انتخابات در فرمانداری است ؟ یا در هیئت اجرائی است این قانون یکی از شاهیت‌هایش این است که شورای عالی دائمی دارد به این خاطر که بررسی کند هر دفعه که چه اشکالاتی برای اجرای قانون انتخابات و آزادی انجام آن چه مواردی موجود است ؟

آقایان ، خانم‌ها ، مغذرت میخواهم که اول خانم‌ها را نگفتم اول خانم‌ها بعد آقایان که دیگر آقای اخلاق‌پور نیابند بگویند که خانم‌ها را دوم گفتم همان طور که به دانشی ایراد گرفتند در حالی که ما برای آقای دانشی احترام قائل هستیم ایشان سرباز مذهبی وطن است در راه وطنش خدمت می‌کند نه آن عوام فریبی که جناب مظهري می‌فرمایند و من هم با آن موافق خائینی در این مملکت هستند در لباس وطن پرستی عوام فریبی می‌کنند منکرش نباشید این چنگال‌های قلابی را آن دیمه به پا کرده‌اند و در هر جا هم می‌کنند ولی حرف خوب را باید قبول کرد مظهري حرف‌های دیگری داشت خودش گفت که به دلیل دیگری درستون مخالف اسم

نوشته برای همین اسمش را در لیست مخالفین نیاورید . اما جنابان نمایندگان محترم راجع به مصونیت عرض کنم ما صدا تا لایحه مصونیت برای اشخاص این جا تصویب کردیم ما چندتا لایحه اینجا داشتیم که برای کوردیلما تیک فلان شخصی که آمده در ایران مصونیت قائل شدیم . پس برای سناتورها هم در اینجا مصونیت قائل میشویم (پزشکپور - آقای عباس میرزائی من در موقع طرح لایحه مصونیت برای خارجی ها هم در اینجا مخالفت کردم) من هم بحمدالله به خارجی اعتقادی ندارم ، ولی چیزی که با رأی اکثریت در مجلس تصویب شود برای همه قابل اجرا است اگر نماینده ای در مجلس بود باید رأی اکثریت را بهرحال قبول کند رأی ، رأی اکثریت است و قانون وقتی در مجلس تصویب رسیده و به توشیح شاهانه هم رسید ملت باید به آن احترام کند و دولت مجری آن باشد ، که بوده و هست . لذا ما چندتا مصونیت برای اشخاص در اینجا تصویب کردیم ولی چرا صدایتان برای قانون اساسی در نیامد؟ چرا نباید برای سناتورها مصونیت قائل شویم؟ مگر در قانون اساسی اسمی از سناتورها برده نشده ؟ اسم مجلس سنا نیامده است ؟ (یکی از نمایندگان - نخیر اسمی از سناتورها نیاورده) اسم مجلس سنا رانیاورده ؟ (اخلاقپور - کجا اسم برده است؟) گوش بده باباجان بگذار حرفم را بزنم . وقتی شما حرف میزدی من هیچ چیز نگفتم و ساکت بودم حالا هم تو بنشین تا هرچه میگویم یاد بگیری . در قانون اساسی آمده است که سی نفر از سناتورها را سلطان مملکت انتخاب می کند . آقا جان یک نماینده مجلس شورای ملی ممکنست صد هزار رأی بیاورد ولی یک سناتور که یک میلیون رأی میآورد ، در برابر این رأی مصونیت ندارد؟ بهرحال من دارم در لایحه صحت می کنم ، آن آقای که در اینجا پیشنهاد کرد نماینده مجلس نباید کمتر از دیپلم داشته باشد من حاضر بنشینم و آقای مهندس ریاضی دیکته بگویند و ما بنویسیم ببینیم کدامیک بهتری نویسیم (خنده نمایندگان!) من خدا را شکر می کنم در اینجا می توانم روح شما را تازه کنم . خانمها و آقایان: من بفرد فرد شما به شرف و انسانیت به آن سوگندی که در پشت این تریبون خوردم ، به آن قسم قرآنی که یاد کردم ، احترام میگذارم و حواسم هم جمع است می خواهم شما هم جوستان جمع باشد . اینجا جایی است که باید موقعیت خود را بشناسید ، مواظب باشید در لباس وطن پرستی غیر وطن پرست نتواند در این ساحت مقدس مجلس رسوخ پیدا کند که بحمدالله در عصر رستاخیز چنین چیزی

نیست . ولی رادیوهای حرامزاده ، رادیوهائی که معلوم نیست از کدام دستگاه خیانت پیشه ارتزاق می شوند بگذار چشمشان کور باشد که مجلس ایران را این چنین یکپارچه می بیند . بگذار ببینند که نمایندگان مجلس از لایحه انتخابات وحشت ندارند و نمی گویند برگردد به کمیسیون ، تا باری به رجعت باشد و شاید بتصویب نرسد . نگذارید خائنین از این کلمات مقدس شما سوء استفاده کنند ، نگذارید کلمات شما را تزیین کنند و آن را برای خودشان رتوش کنند و باصطلاح اگر اندیسمان کنند و بگویند مجلس ایران لایحه انتخابات را رد کرد . مادراینجا هر موادی را که روی آن نظر داریم پیشنهاد می دهیم و این پیشنهاد به کمیسیونها می رود و ما می توانیم آزادانه از پیشنهاد خود دفاع کنیم . من خودم بکرات در کمیسیونهای مثل کمیسیون دادگستری بدون اینکه عضو باشم و یا حتی پیشنهاد داده باشم شرکت کردم و وقت گرفتم و صحبت کردم و اعضای کمیسیون هم مخالفتی نکردند . پس با اینهمه آزادی در این مجلس ، من کارگر بشما عرض می کنم که به کارگر بودن خود افتخار می کنم و هیچ زمانی هم از کسوت کارگری دست بر نمی دارم و افتخار من و برادران کارگر من اینست که در این مملکت نشان بدیم رهبر ملت ایران ، رهبر دانا و هوشیاری است و اگر یک کارگری به مجلس می آید کارگر است که در مقابل یک نماینده دکتر در مجلس حرف میزند و استدلال می کند شما نگاه کنید به همین مسافرتی که رهبر ما در این چند روز به مشهد مقدس داشتند با چه شور و اشتیاقی از طرف مردم روبرو شدند . همیشه شاهنشاه مسافرتهایی که به اقصی نقاط مملکت می کنند ملت مالمال شادی میشود و مردم چنان با هیجان و با اعتقاد در مقابل چشم کور دشمنان و خائنین . نسبت به شاهنشاه خود ابراز محبت می کنند که از وصف خارج است . نمونه بارز آن در مسافرت اخیر شاهنشاه به استان خراسان مشهود بود و شاهنشاه فرمودند ایرانیان وطن پرست تا جان در بدن دارند غیر ممکن است ایران به هیچ سوی از دنیا روی بگرداند پزشکی که در اینجا درباره لایحه دولت صحبت می کنی فردا در میدان مبارزه با کمونیست چنان به جنگ وجدال میپردازی که با این قلب مریضت چه بسا جان خود را هم بدهی و خود کشی کنی . ممکن نیست بایستی و تماشا کنی فداکاری شما و امثال شما در تاریخ ثبت و ضبط است وطن پرستان راهمه دوست دارند من هرگز منکرو وطن پرستی شما نیستیم . جان شیران و سگان از هم جداست

متعد جان های شیران خداست . لایحه ای که دولت به مجلس داده درباره موادش من هم نظر دارم ولی هرگز نظرم تا در کمیسیون بحث نشود و نماینده دولت جوابش را ندهد غیر ممکن است اینجا بیایم و چنین حرفهایی بزنم . من یادم می آید در مورد لایحه ثبت احوال پیشنهادی داشتیم آنوقت وزیر کشور خود آقای دکتر آموزگار بود . در آخرین ساعاتی که شور دوم این لایحه در کمیسیون مطرح بود من پیشنهادی دادم و این رئیس باشرف مجلس و این دانشمند بزرگ و رادمرد و چه کدمرد عالی مقام پیشنهادم را به کمیسیون دادگستری فرستاد در حالیکه طبق آئین نامه داخلی مجلس وقتی در شور دوم لایحه در کمیسیون مطرح شد دیگر مجال پیشنهاد نیست معذالک وقتی پیشنهاد دادم رئیس محترم مجلس پیشنهاد را به اداره قوانین فرستاد و این اداره هم آن را به رئیس کمیسیون تسلیم کرد و من هم در کمیسیون شرکت کردم و پس از بحث و بررسی پیشنهادم تصویب شد و بعد هم مجلس آن را بتصویب رسانید و بعد این موضوع به شرف عرض همایونی رسید . شاهنشاه اسلام پناه ما در باره حفظ حدود و ثغور اسلام حتی در مورد کلماتی مثل سید و حسین و یا کلمه محمد و محمد حسین ، حتی کوچکترین کلماتی که مربوط به اسلام است ، اگر کسی در آن مسأله نظری بدهد رهبر مملکت فوق تمام مردم مملکت به این مسأله عشق می ورزند . از این کلمه آزادی که الان عده ای می خواهند با آن دستک دنبک درست کنند ، شاهنشاه فرمودند ما این آزادی را تعطیل نمی کنیم و تلاش مذبوحانه است که عده ای بخواهند در لباس آزادی برای آزادی دلشان شور بزند و اعمال شوم خودشان را ادامه بدهند . ولی همیشه رهبر مملکت فرموده اند آزادی تعطیل بردار نیست . همان آزادی که در اینجا هم وجود دارد و این لایحه هزار و هزاران لایحه و قوانین دیگری که به مجلس آمده با آزادی درباره آن بحث و بررسی شده و تصمیم گرفته شده است . اگر هم خدای نکرده احیاناً ایرادی از دید قلم و نگاهمان رد شود هدایت اصلی را رهبر بزرگ مملکت دارد و محال است تصویب شود و به توشیح برسد . اجازه بفرمائید که همچنان که تا الان رویه ای را که رئیس مجلس انتخاب کرده اند و این نوع آزادیها را در مجلس ما رعایت میفرمایند رسماً عرض کنم که تمام ما نمایندگان از این آزادیها که در اداره مجلس نسبت به ما انجام میدهد تشکر می کنیم و همه از رئیس مجلس

سپاسگزار هستیم . خیلی عذر می خواهم که حرفم بدرازا کشید من الان نمی خواهم در مواد وارد شوم ، خیلی متشکرم .

رئیس - البته من غیر از وظیفه ام کار دیگری انجام نمی دهم و احتیاجی به تشکر ندارم .

رئیس - پیشنهادی از طرف آقایان : محسن پزشکیپور - دکتر طبیب - پرویز ظفری - دکتر مشیر و آموزگار رسیده است که این لایحه مسکوت بماند پیشنهاد قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

حسب مقررات ماده ۱۳۲ آئین نامه داخلی مجلس شورای ملی پیشنهاد می نمایم ، لایحه قانون انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی مسکوت بماند .

با احترام - دکتر حسین طبیب - پزشکیپور -

دکتر مشیر - پرویز ظفری - آموزگار

رئیس - به این پیشنهاد رأی میگیریم خانمها و آقایانی که موافقت خواهش می کنید قیام فرمایند (کسی برخاست) حتی یک نفر هم برخاست ورد شد . البته عده ای باز تقاضای صحبت کرده اند ولی چون وقت تمام است بقیه بحث درباره این لایحه را به جلسه بعد موکول می کنیم .

۸- اعلام وصول لایحه از مجلس سنا

رئیس - لوابی از مجلس سنا رسیده است برای اطلاع مجلس قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

عطف بنامه شماره ۱۷۰۹۳ مورخ ۱۱/۱۷/۲۵۳۶ آن مجلس محترم ، گزارش کمیسیون شماره ۱ (خارجه) در قبال لایحه شماره ۹۱۰۰۲ مورخ ۸/۲۲/۲۵۳۶ دولت راجع بزایا و معافیت های دفتر مشترک هماهنگی امور مربوط بشطالعرب در جلسه روز چهارشنبه دهم خردادماه ۲۵۳۷ مطرح گردید و بتصویب مجلس سنا رسید .

اینک لایحه قانون فوق جهت اخذ رأی نهائی آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد .

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف اسامی

رئیس - رأی نهائی نسبت به این لایحه در جلسه آینده اخذ میشود .

ریاست محترم مجلس شورای ملی

گزارش کمیسیون شماره ۱ (خارجه) در قبال لایحه

شماره ۱۱۰۴۶۸ مورخ ۲۵۳۶/۱۱/۱۲ دولت راجع به موافقت نامه در باره وضع حقوقی سازمان همکاری عمران منطقه‌ای و نمایندگان ملی و کارکنان بین‌المللی آن بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری اسلامی پاکستان و دولت جمهوری ترکیه در جلسه روز چهارشنبه دهم خردادماه ۲۵۳۷ مطرح گردید و بتصویب مجلس سنا رسید.

اینک لایحه قانون فوق جهت تصویب آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی
رئیس - لایحه به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

ریاست محترم مجلس شورای ملی

گزارش کمیسیون شماره ۱ (خارجه) در قبال لایحه شماره ۱۱۰۴۶۶ مورخ ۲۵۳۶/۱۱/۱۲ دولت راجع به پروتکل استقرار منطقه تجارت آزاد همکاری عمران منطقه‌ای بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری اسلامی پاکستان و دولت جمهوری ترکیه در جلسه روز چهارشنبه دهم خردادماه ۲۵۳۷ مطرح گردید و بتصویب مجلس سنا رسید.

اینک لایحه قانون فوق جهت تصویب آن مجلس

محترم بضمیمه ایفاد میگردد.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی
رئیس - لایحه به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود

ریاست محترم مجلس شورای ملی

گزارش کمیسیون شماره ۱ (خارجه) در قبال لایحه شماره ۱۱۰۴۶۴ مورخ ۲۵۳۶/۱۱/۱۲ دولت راجع بعهدنامه از میر بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری اسلامی پاکستان و دولت جمهوری ترکیه در جلسه روز چهارشنبه دهم خردادماه ۲۵۳۷ مطرح گردید و بتصویب مجلس سنا رسید.

اینک لایحه قانون فوق جهت تصویب آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی

رئیس - لایحه به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود

۹ - اعلام دستور تعیین موقع جلسه آینده - پایان جلسه .
رئیس - با اجازه خانمها و آقایان این جلسه را ختم می‌کنیم

جلسه آینده ساعت ۹ صبح روز یکشنبه و دستور، ادامه بحث در شورا و لایحه انتخابات مجلس سنا و مجلس شورای ملی خواهد بود (جلسه ساعت سیزده پایان یافت)

رئیس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی

تقدیم سؤال از وزارت نیرو بوسیله آقای مهدی آستانه‌ای

مقام معظم ریاست مجلس شورای ملی

پس از اداء احترام، خواهشمند است مقرر فرمایند جناب آقای وزیر نیرو اطلاع داده شود تا در مجلس شورای ملی حضور یافته و بسؤالات زیر پاسخ دهند:

اخیراً بوسیله سازمان برق منطقه‌ای بروستاهاى متعددی ابلاغ گردیده تا برای روشنایی روستای آنان نصف مخارج شبکه بعنوان خودیاری از طرف سائین روستاها پرداخت بشود. نظر باینکه این امر باعث نگرانی روستائیان گردیده بعلاوه پرداخت چنین وجهی از قدرت آنان خارج است سؤالات زیر مبادرت میورزد:

۱- آیا در تمام روستاهای ایران که باید از برق استفاده نمایند چنین دستوری بطور یکنواخت صادر شده است که نصف مخارج شبکه بوسیله سائین روستاها پرداخت شود؟

۲- اصولاً از زمانیکه حسب الامر اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر توسعه خدمات بروستاها شروع گردیده و ادامه دارد که در رأس همه آنها برق رسانی می‌باشد خودیاری روستاها الزامی بوده است؟ و معیار خودیاری بزرجه اصلی بوده و تاکنون چند بار تغییر شکل داده است که اکنون بمعیار ۵۰٪ رسیده است؟

با تقدیم احترام - مهدی آستانه‌ای - دکتر جعفر عادلی

تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقایان علی نظمی و توتونچی افشار

ریاست معظم مجلس شورای ملی

با احترام خواهشمند است بدولت ابلاغ گردد تا برای پاسخگویی به سؤال زیر در مجلس شورای ملی حضور بهم رسانند. ایجاد واحداث سازمانهای دولتی و مؤسسات عمومی در تهران موجب تراکم جمعیت و نارسائیهای بیشماری گردیده است و دولت در اجرای سیاست عدم تمرکز بر برخی از سازمانهای مذکور را با توجه به نوع فعالیتی که دارند به خارج از تهران منتقل می‌نماید.

معلوم نیست بچه علت اخیراً دانشگاه علوم و فنون ارتش شاهنشاهی در تهران و در یک منطقه پرجمعیت و در آپارتمانی که بهیچوجه از هیچ نظر مناسب نیست ایجاد و با این عمل خدشه به سیاست عدم تمرکز دولت وارد می‌آید؟ توضیح داده شود علت این امر چیست؟

علی نظمی

بدالله توتونچی افشار

تقدیم سؤال از وزارت آموزش و پرورش بوسیله آقای دکتر مشیر

ریاست محترم مجلس شورای ملی

چون در جراند صبح و عصر دوشنبه ۸ خردادماه جاری پایتخت خبری انتشار یافته که حقوق استادان دانشگاه آریامهر قطع گردیده و این امر موجب ناراحتی و عدم رضایت اساتید دانشگاه مذکور که از تحصیلکردگان ممتاز و برجسته کشورند فراهم ساخته و اساساً با تهدید و فشار نمیتوان محیط مساعد و اطمینان بخشی را در دانشگاهها بوجود آورد و هدف دولت باید در این مورد معظوف با بنیام بخشیدن وضع ناآرام فعلی و توجه بخواسته‌ها و درددل‌های منطقی و اصولی استاد و دانشجو باشد نه تشدید آن، بنابراین خواهشمند است دستور فرمایند جناب آقای وزیر آموزش و پرورش و سرپرست وزارت علوم و آموزش عالی که مسئول این حوادث است در مجلس شورای ملی حضور بهم رسانیده و اعلام دارند که برای شروع بکار دانشگاهها و جلوگیری از وضع تأثر آور موجود که بصرفه اوصلاح کشور نیست چه برنامه و هدفی را تعقیب مینمایند.

با تقدیم احترام - دکتر مشیر

تقدیم سؤال از دولت بوسیله آقای علی اصغر مظهری

مقام معظم ریاست مجلس شورای ملی

چون در جریان برگزاری دادگاه متهمان اوقاف عنوان شده است که در سال ۲۵۳۴ یا سال قبل و یا بعد از آن (دقیقاً روشن نیست) بابت هزینه حج قبلاً از هر نفر ۱۳۰۰۰ ریال دریافت شده و بعد از عمل بابت هزینه اجاره محل برای هر نفر مبلغ ۱۶۰۰۰ ریال صرفه جوئی داشته اند که کل این مبلغ ۶۵۰ میلیون ریال بوده است.

تقاضا دارد مقرر فرمایند جناب آقای نخست وزیر در مجلس شورای ملی حضور یافته به این سؤال پاسخ دهند که اگر این موضوع واقعیت داشته با توجه به اینکه پول متعلق به مردم بوده آیا بهمه مسافران آن سال مبلغ صرفه جوئی شده پرداخت شده است یا نه؟ و اگر پرداخت نشده این پول به چه حسابی واریز و چگونه و براساس چه مجوزی به چه مصرفی رسیده است.

با تقدیم احترام - علی اصغر مظهری - نماینده مردم کرمان در مجلس شورای ملی